

AVANTURA
OD AMAZONA
DO VRHOVA ANDA

VISOKOGORSTVO
NA NAJVIŠEM VRHU
SEVERNE AFRIKE

PLANINARENJE
TREM
KOZJAK (MK)
ČETANICA

BICIKLIZAM
KROZ TIBET
NA DVA TOČKA

PROPELER
MALTATAL - PENJANJE
LEDENIH SLAPOVA

MAMMUT

THE BIGGEST PEAK PROJECT

POTRAŽITE NA:
WWW.MOJAPLANETA.NET

**Veliki adresar
planinarskih domova
iz celog regiona
na jednom mestu**

**Putovanja,
planinarenja, najave
akcija, kupi-prodaj,
izveštaji sa akcija...**

Približava nam se zima!

Iako će uskoro najhladniji period godine, za outdoor aktivnosti nema zime. To isto misle i naši saradnici koji punom parom pune novine Internet stranicu i rubrike foruma.

Na forumu smo otvorili nove rubrike, „pričaonica“ i „white water“, a u planu su još neke za sledeći mesec. Ova druga će se pokrivati sve outdoor sportove na vodi i uskoro će početi aktivno da se puni.

Na početnoj stranici sajta je isto kao i prošle godine otvoren link sa spiskom planinarskih domova i skijališta, gde se slavi **Nova godina** u organizaciji planinarskih društava ili vodiča i obično je kombinovano je sa nekim planinarenjem ili trekingom.

Na sajtu **www.mojaplaneta.net**, na linku „planinarenje“ možete pročitati priču „Jesen u mome kraju, Kosjerić i okolina“, **Milanke Arsić**.

urednik JOVAN JARIĆ

Fotografija naslovne strane: **Dreamstime**

MOJA PLANETA 14 • Novembar 2011.

Besplatni outdoor magazin za aktivan život • PDF izdanje

Osnivač i izdavač:

Studio za dizajn „Smart Art“

Adresa redakcije:

Narodnog fronta 65, 21000 Novi Sad

smartart

Glavni i odgovorni urednik:

Jovan Jarić (jovanjaric@mojaplaneta.net)

Art direktor:

Ivana Ubiparip

Prelom:

Studio za dizajn „Smart Art“

Fotografije:

Dreamstime, SXC, Studio za dizajn „Smart Art“

Advertajzing:

062/22-37-47

Izdanje je besplatno i distribuira se u PDF formatu, putem elektronske pošte. Stari brojevi se mogu downloadovati iz arhive sa Internet adrese:

www.mojaplaneta.net

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

796.5

MOJA planeta [Elektronski izvor] : besplatni outdoor magazin za aktivan

život / glavni urednik Jovan Jarić . -

Online izd. - Elektronski časopis . - 2010, br. 1 - . -

Mesečno . - Dostupno na http://www.mojaplaneta.net

ISSN 2217-3307

COBISS.SR-ID 255946503

Magazin upisan u Registar javnih glasila Srbije pod registarskim brojem:

DE: 000002

Izdavač zadržava sva prava. Svi autorski tekstovi, fotografije i ostali sadržaji objavljeni su uz odobrenje autora. Svi pisani i foto materijali u vlasništvu su Studija „Smart Art“ i autora. Kopiranje, dalja distribucija teksta (delimično ili u potpunosti) i fotografija u komercijalne svrhe zabranjena je u svim medijima bez pismene dozvole Studija „Smart Art“ i autora. Tekstovi i fotografije se objavljuju isključivo bez novčane naknade. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za sadržaj i istinitost reklamnih poruka. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za štamparske i nenamerne greške. Redakcija nije obavezna da vraća i odgovara na primljene rukopise, fotografije i elektronsku poštu.

Obavezno nas posetite i na našoj Internet stranici:

www.mojaplaneta.net

jer se sadržinski razlikuje od PDF izdanja koje je pred vama.

Ukoliko ste ovaj magazin dobili sa e-mail adrese:

magazin@mojaplaneta.net

već ste na mailing listi i slobodno možete da prosledite magazin prijateljima. Podsetite ih da odu na naša Internet stranicu i prijave se na mailing listu kako bi redovno nastavili da dobijaju naredne brojeve našeg e-magazina.

Šar planina

MAKEDONIJA

>> DOM ŠAR PLANINA (ISPOD VRHA LJUBOTEN)

Do doma se dolazi asfaltnim putem od sela Vratnica do Starog sela i odatle ide šumski put do samog doma. Radi uz prethodnu najavu.

Planinarenje: Penjanje na vrh Ljuboten. Ovde je početna tačka za Zapadnu transverzalu, koja završava u Ohridu.

Kontakt: Mitko +389 70 515 480

>> DOM ŠAR PLANINA (POPOVA ŠAPKA), LJUBOTEN

Nalazi se na Popovoj Šapki, 22 km od Tetova iza dečijeg odmarališta i u blizini planinarskog doma „Smreka“. Ima kapacitet 10 + 2 kreveta, ima čista posteljina. Dom ima struju, toplu vodu i wc, dnevni boravak sa kuhinjom. Radi tokom cele godine, ali nema stalnog domara, te se mora prethodno najaviti dolazak.

Planinarenje: uspn na Titov vrh, Bristavec, trekning do Lešnice, Bogovinsko i Belo jezero...

Kontakt: Zoran Aceski +389 71 660 806,

Zvonko Aleksoski +389 71 561 449,

Dimče Grnčaroski +389 70 71 00 65,

www.pkljuboten.org.mk

Nastavak
na strani 6.

>> DOM ŠAR PLANINA, SMREKA

Nalazi se na skijaškom centru Popova Šapka. Dolazi se od Tetova 20 km asfaltnim putem. Kapacitet od 80 do 90 kreveta, ima struju, vodu i kupatila. Radi obično vikendom, za noćenje se dogovara sa domaćinima.

Planinarenje: Uspon na Titov vrh, Bristavec, trekking do Bogovinskog jezera, Belo jezero, Lešnica.

Kontakt: +389 70 641 998 (dom), Boskovski Dušan +389 2 3225 958, +389 70 317 740

www.pdtransverzalec.org.mk

>> DOM ŠAR PLANINA, ŠARSKI VODI

Bivša stražarska kuća na 1.330 mnv. Dolazi se iz pravca Gostivara do sela Gorno Jelovce, 6 km asfaltnim putem i još 7 km makadamskim putem do doma. Ima kapacitet od 8 kreveta, ima struju i vodu u dvorištu. Dom je zatvorenog tipa, ali u dogovoru sa domaćinima može da se koristi.

Planinarenje: Uspon na vrh Radika (planina Radika) za oko 5 sati u jednom pravcu, uspon na vrh Lera u podnožju Koraba (deli ih reka Radika) iz dva različita pravca (3 i 4 sata hoda), uspon na Govedarnik (Zendelbeg - Dedelbeg) za oko 3 sata u jednom pravcu, uspon na Budilov grob (2.230 mnv) za 2-2,5 sata, uspon na Ramen kamen (1.750 mnv) na Šar planini za 2-2,5 sata; uspon na Mala Vraca za 5-6 sati u jednom pravcu.

Kontakt: Živko Temelkovski +389 2 3075 377 (kuća), +389 2 3142 437 (posao), e-mail: pdbista@yahoo.com

>> POPOVA ŠAPKA SKI CENTAR, PLANINSKA KUĆA „KONAK“

Na ski terenima na Popovoj Šapki, 20 km od Tetova i 53 km od Skoplja. Kuća nudi 14 kreveta. Mogućnost za pripremu hrane po narudžbini. Zagrevanje soba je sa električnim radijatorima, a glavna prostorija ima centralno grejanje. U sklopu planinske kuće nalazi se i ski cafe sa kapacitetom od oko 50 sedišta u objektu i oko 200 sedišta na sunčanoj terasi. Mogućnosti upotrebe besplatnog interneteta i satelitskog TV programa (dream box).

Cene za zimsku sezonu 2012.

• četvorokrevetna soba - 34 evra (+1 evro turistička taksa) po osobi

• dvokrevetna soba - 17 evra (+1 euro turistička taksa) po osobi

Kontakt: +381 70 32 98 98

e-mail: contact@saraski.com.mk

www.saraski.com.mk

>> KORISNI KONTAKTI

Gorska služba spasavanja Makedonije

+389 75/928-587,

+389 70/317 803,

+389 2/3177 026

Cipela i stopalo

Oktobar priča septembarsku priču. Jednu subotu, polovinom, raspamećenog septembra obilježila je stidljiva šetnja od Pinosave do vrha Avale. Ekipe je činilo dvadesetak ljudi sa invaliditetom. Uz pomoć stručnih osoba, a u sklopu akcije: „Pešačenjem do zdravlja“, koju je organizovao PK „Balkan“ iz Beograda, imao sam zadovoljstvo da povedem šaroliku ekipu na beogradsku ljepoticu - Avalu. Nekoliko planinarki je činilo okvir ove družine. Tu kratku stazu smo penjali lagano, uživajući u lijepom danu i razmjeni svakojakih pitanja. Prihvatajući spori tempo hodanja i živahnu komunikaciju, uspjeli smo, bar na kratko, da privirimo u svijet tih ljudi, koji malim koracima prave herojske poduhvate. Brzo sam shvatio da mogu više da naučim ja od njih, nego obratno.

Velika količina dobre energije je kružila obroncima Avale. Sama planina, kao da je osjetila prisustvo nesvakidašnje ekipe, pa se otvorila ka svim čulima. imali smo privilegiju družiti se sa ljudima otvorenog srca. Potpuna komunikacija u tako malo vremena i potpuno povjerenje u tako malo staze! Oduševljenje, koje su iskazivali prema svemu uočenom, bilo je velika škola nama, vječito nečim nezadovoljnima. Naivna pitanja željna saznanja, prodrmla su odgovore. Razdraženi obilazak tornja i šetnja po vrhu planine, bila je kruna zajedničke, male, avanture. Pružili smo im malo vremena i pažnje, a dobili, veliko, parče duše. Slučajno druženje je ostavilo dubok utisak.

Kažu da deset odsto ljudske populacije čine osobe sa invaliditetom. Dakle, veliki dio društva kojem je potrebna naša pažnja i pomoć, ignorišemo. Čak okrećemo glavu pri susretu sa nekima, željni pobjeći, ne vidjeti! Kada bi se samo malo okrenuli od samih sebe, posvetili pažnju drugima, svijet bi bio mnogo ljepše mjesto za život. Davati, a ne očekivati ništa za uzvrat, jeste blagodet. Mislimo, da smo do guše u problemima i da težih nema. Dovoljan je samo jedan pogled da shvatimo, kako nas ništa ne muči. Pomažući drugima pomažemo sebi. Proces uzajaman i lijep. Davno rečenog: „Kukao sam zbog cipele koja me žuljala, dok nisam sreo čovjeka koji nema stopalo“, treba se češće sjetiti...

**Branislav
Makljenović**

novembar 2011. *MojaPlaneta*

Ljudi dobre volje sve rade bolje

Zdravo!

:) Moram da počnem poruku sa osmehom, jer je to bila moja prva reakcija na novine i na forum, a evo i zašto! Čitajući razne forume i porukanja pod klipovima na „Youtube“, bez obzira o kojoj temi se radilo, uvek su se nalazile neke usijane glave koje su se do besvesti prepucavale o glupostima „mi – oni“, ko je kriv, zašto je kriv... Čak i kada se radi o najlepšoj pesmi, ovi komentari bi mi je prosto ogadili. Kao što rekoh, čitam novine i pratim „Planetin“ forum i shvatam da su neke ideje ipak tolerantne na loše ljude. Tamo gde je u prvom planu ljubav prema prirodi nema loših, zajedljivih i uvredljivih reči. Velika je istina u imenima, gradovima i zemljama potpisanim ispod tekstova: ljudi dobre volje sve rade bolje.

Pozdrav redakciji i svim saradnicima! Želim da se, kao i do sada šarenite, jer za normalne ljude avgust/kolovoz, vlak/voz, kruh/hleb/leb/kruv... ne mogu da budu prepreka, već izazov. S nestrpljenjem čekam novi broj.

**Živi bili!
Goran :)**

Nova rubrika me je oduševila

Pozdrav redakciji i saradnicima!

U mom inboks prepoznatljiva e-mail poruka. Znatiželjno je otvaram jer znam da me tu čeka jedna sasvim nova, a ipak samo „moja planeta“, sa svim onim dragim, poznatim i nepoznatim licima, predelima i pričama... Naslovna ponovo interesantna, sa zadivljujuće lepim slapom, pa sledi malo druženja sa urednikom i njegovim skromnim pozdravom čitaocima... Listam dalje! Nova strana i jedno prelepa fotografija - vrhovi Durmitora, koji izazovno udaraju u nebo. U čošku tekst – skroman po broju slova, ali izuzetno vredan po informacijama koje pruža. Shvatam da je to nova rubrika koja treba da nas zainteresuje za neki predeo, te da nam pruži obilje korisnih informacija: kako stići do tamo, gde spavati, šta raditi... Pun pogodak!

Durmitor je planina kojoj se već više od dvadeset godina uvek vraćam i nadam se da će ovi podaci pomoći da se mladi planinari osmele i krenu put juga. Lepota koju predstavlja ova fotografije samo je mali deo onoga što će imati priliku da vide...

Vaša verna čitateljka Stana Bošković!

Avantura od 360 stepeni

www.panoramasrbije.com

panorama srbije
našlapis turističke destinacije u Srbiji sa razgledanjem u 360 stepeni

The Biggest *Peak* Project

Povodom 150 godina *Mammuta*, pokrenuta je jedna od najvećih outdoor akcija ikada. Učestvovali će 150 timova, koji će se ispeti na *150 vrhova širom svijeta...*

Mammut slavi 150. rođendan, a da bi to učinio u stilu kako mu dolikuje, pozvao je outdoor entuzijaste širom svijeta na najljepše vrhove. Ovaj projekat im je pružio priliku da budu dio jednog od najvećih outdoor projekata...

Jedan od 150 izabranih Mammut timova koji učestvuje u proslavi 150 godišnjice postojanja ove renomirane firme (proizvođača opreme za planinare) jeste i ekipa iz Bosne i Hercegovine, koja je već započela realizaciju projekta. Oni su u prvoj fazi, zahvaljujući podršci prijatelja, završili na petoj poziciji. Za drugu fazu su prijavili projekat koje se pokazao zanimljivim za Mammutove žiri. Određen im je vodič iz Mammutove škole za alpiniste te poslana potrebna oprema.

BOSANSKI MAMMUT TEAM

Jedan od najvažnijih preduvjeta za ugodno i bezbjedno planinarenje jeste posjedovanje lične i kolektivne planinarske opreme. Zvučna imena proizvođača i materijala po pravilu znače i dosta izdataka za svaki komad opreme. Satisfakcija svemu ovome je ugodno osjećanje te trajnost i kvalitet koju pružaju kvalitetni materijali i renomirani proizvođači. Nekad planinari imaju običaj napomenuti da „ne postoji loše vrijeme, samo loša oprema“.

Jedan od renomiranih proizvođača planinarske opreme je švicarski Mammut. Nalazi se na vrhu ljestvice po kvalitetu (ali i po cijenama). Kompaniju je osnovao Kaspar Tanner 1862. godine tako da se ova kompanija sprema da proslavi svoj 150. rođendan. Ovaj jubilej bio je i povod da Mammut

Mammut tim Bosne i Hercegovine

organizuje promociju koju je nazvao The Biggest Peak Project in History. Suština projekta je u tome da će 150 timova u vremenskom periodu od augusta 2011. do augusta 2012. biti opremljeni opremom iz Mammutove svečane kolekcije i uz stručnu pomoć vodiča iz mammutove škole za alpiniste ispenjati vrhove na 150 lokacija širom svijeta.

Bosanski Mammut tim (Osječenica Mammut ▶

Team) ponukan željom da bude dio ovoga projekta se prijavio na isti početkom 2011.g. Za početak smo na mammutovoj web stranici registrovali virtualnu planinu za koju smo dobivali podršku od naših prijatelja. Što je više prijatelja i njihove podrške planina više raste. Na kraju ove faze bilo smo na visoko pozicioniranom petom mjestu.

U drugu fazu je prošlo 300 timova poštivajući Mammutovu želju za regionalnom zastupljenošću. U ovoj fazi naš tim imao je za za-

datak da osmisli projekat - planinarsku turu - koja bi bila interesantna za sponzora i njegov stručni žiri. Kandidovali smo planinarenje na planini Klekovači sa naglaskom na dvije atraktivnosti. Prva je stijena koji od milja zovemo Mammut (imenom kao i naš sponzor) i prolazak kroz Lomski prašinu, jedan od rijetkih neditnutih dijelova prirode ne samo u regiji nego i šire.

Možda i nenadano iz ove faze naš tim biva jedan od 150 izabranih. Nama radost, ali i jedna

vrsta odgovornosti da opravdamo povjerenje koje nam je pruženo. Slijedi e-mail prepiska sa predstavnikom sponzora i vodičem iz Mammutove škole za alpiniste. Završni dogovori za realizaciju našeg zadatka, dolazak opreme (ruksak, hlače i jakna), te obezbjeđivanje logistike za vrijeme

TRI FAZE PROJEKTA

1. Regrutovanje

Tokom faze regrutovanje Mammut fanovi su dobili šansu da postanu lideri timova kreiranjem virtualnih planina. Podršku su dobivali od prijatelja i članova svojih zajednica. Njihove slike i riječi podrške su činile planinu većom. Na kraju ove faze timovi sa najvećom podrškom, poštivajući i regionalnu zastupljenost su prosljeđeni na fazu 2 - kreiranje timova.

2. Kreiranje tima

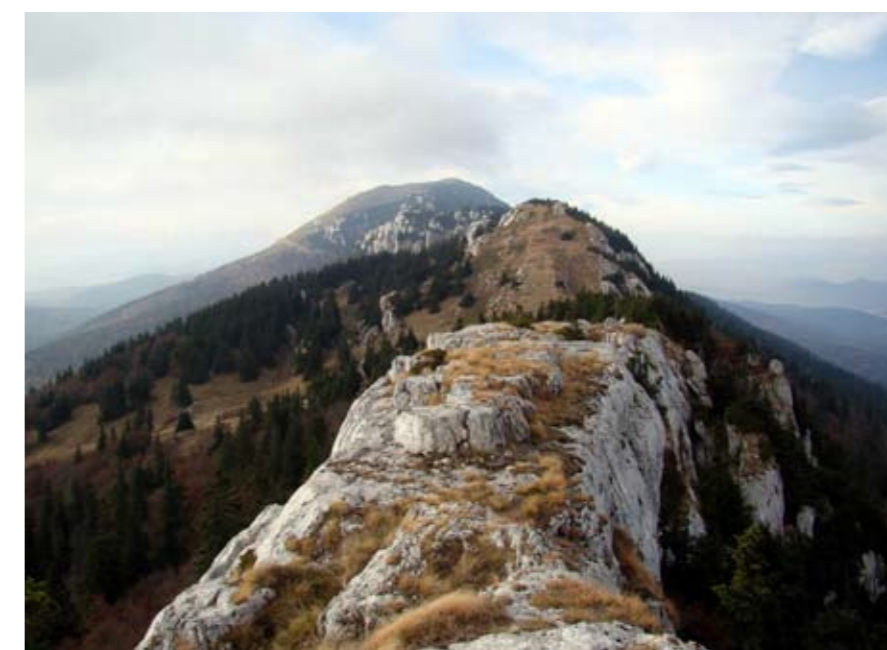
U ovoj fazi projekta kreatori virtualnih planina kao tim lideri su pozvani da kreiraju tim i osmisle plan ture koju planiraju da obave. Svaki timski pojekat imao je svoju posebnu stranicu. Da bi bili dio tima korisnici su prijavljivani u Climber board i odatle od strane vođa timova prihvatani kao članovi tima. Specijalni žiri Mammut experata je birao timove koji će ući u 150 izabranih da realizuju posljednju fazu ovoga projekta.

3. The Ultimate Test Event

Žiri je izabrao 150 timova, isti će dobiti podršku u vidu profesionalnog planinarskog vodiča iz Mammutove škole za alpiniste. Takođe, timovi će biti opremljeni sa Mammutovom rođendanskom kolekcijom koja se sastoji od ruksaka, pantalona i jakne. Posljednja faza će biti audio i video dokumentovana te prezentirana kao dio Mammutove 150 godišnjice.

trajanja projektnog zadatka našeg tima (hrana, spavanje, prijevoz i sl.) Kažu da je dobro planiranje osnova uspjeha pa smo se ovoga načela i držali.

Kad je sve bilo spremno realizacija je išla bez problema. Jedna od najvažnijih stvari je da je prognoza vremena bila dobra. Doček našeg gosta Marcina i njegove djevojke Kaise - predstavnika ▶

AVANTURA

Mammuta, upoznavanje i konačni dogovor. Odlazak na planinu, smještaj u planinarskom domu i finale - planinarska tura PL. Dom na Klekovači - Mala Klekovača. Nama je ovo po ko zna koji put da boravimo na ovoj našoj lijepoj planini, našem gostu prvi boravak u Bosni i na bosanskim planinama. Pokušavamo biti što bolji domaćini, što smo nadam se i uspjeli. Prelijepa stijena južne strane planine Klekovače, lijep jesenski ambijent i lijepo vrijeme su dobar preduslov za ostavljanje dobrog ukupnog dojma. Za našeg sponzora pokušavamo napraviti što bolje fotografije, sa lijepim kadrovima prirodnog okruženja i mammutove opreme. Poseban naglasak je na Mammutovoj stijeni, koja je vjerovatno i bila jedan od ključnih razloga što smo prošli u ovaj projekat. Sve u svemu taj dan smo proveli lijepo. Navečer u planinarskom domu ono što iza lijepih planinarskih tura također ostaje u sjećanju, logorska vatra, roštilj, noć provedena uz šalu, priču i pokoju pjesmu. Atmosfera za poželjeti. Noć ugodna i blaga, nebo čisto prekriveno treperavim zvijezdama i skoro punim mjesecom. Ujutro rano ustajanje i doručak, uživanje u čarima jutra na planini, pakovanje opreme i pomalo tužno rastajanje od ove predivne planinske atmosfere. U

Bosanskom Petrovcu, gradiću iz kojeg potiču i svi članovi našeg tima, opraštanje od našeg gosta - vodiča uz razmjenu poklona. Nama ostaje oprema sponzora. Našem sponzoru posvećena je tura sa dokumentacijom (fotke i video materijali), a za našeg prijatelja Marcina i njegovu djevojku Kaisu po tradiciji neke od bosanskih rukotvorina, za dugo sjećanje i sretan put.

I na kraju još jednom Sretan 150. rođendan Mammutu i puno uspjeha u budućnosti, nadamo se učešću u još kojem zajedničkom projektu. ■

MAMMUT TIMOVI (poređano po datumima realizacije akcija)

BOSNA I HERCEGOVINA

Ime tima: Osječnica Mammut team

Destinacija: Osječnica i Klekovača

Datum realizacije: 4.-7. novembar 2011.

Tipa akcije: planinarska tura

Nivo težine: lak

Vođa tima: Alem Jaganjac

Alpinistički vodič: Marcin Kacperek

Tim: Elfiraz Družić, Denijal Kartal, Emir Arnautović, Damir Didović, Tomica Grbić

HRVATSKA

Ime tima: Velebit

Destinacija: Velebit

Datum realizacije: 6.-10. januar 2012.

Tipa akcije: zimsko planinarenje

Nivo težine: srednji

Vođa tima: Ivan Turčin

Tim: Helena Povijac, Siniša Maravić, Juraj Turčin

SRBIJA

Ime tima: Naissus

Destinacija: Suva planina

Datum realizacije: 10.-11. marta 2012.

Tipa akcije: planinarska tura

Nivo težine: srednji

Vođa tima: Srđan Cenić

Tim: Rakesh Pant, Jovana Mitrović, Miloš Puletić

SLOVENIJA

Ime tima: Goldhorn Team

Destinacija: Skuta

Datum realizacije: 16.-19. mart 2012.

Tipa akcije: alpinistička tura

Nivo težine: srednji

Vođa tima: Brin Kovačević

Tim: Tomaž Langerholc, Luka Marovt, Drago Tutek, Boris Strmšek, Peter Ferik

CRNA GORA

Ime tima: Montenegro Team

Destinacija: Bobotov kuk, Durmitor

Datum realizacije: 17.-20. mart 2012.

Tipa akcije: alpinistička tura

Nivo težine: srednji

Vođa tima: Marko Blečić

Tim: Đorđije Vujičić, Miloš Blečić, Dragutin Vujović, Nikola Blečić, Dušan Vujić

MAKEDONIJA

Makedonski tim „Galičica“, nažalost, nije prošao selekciju.

Više detalja o ovim, ali i svim ostalim timovima možete pogledati na:

OVOM LINKU

Iskren prijatelj prirodi i čoveku

Magazin o ekologiji, zaštiti životne sredine, održivom razvoju i zdravim stilovima života
Prodaja u pretplati

Sve informacije na telefon:
+381(0)65 888-08-57

Od Amazona do vrhova Anda

Vreme: septembar. Mesto: *Andi - Bolivija i Peru*. Cilj ekspedicije bila je Inka trek, radi aklimatizacije za uspon na vulkanski vrh *Misti (5.825 mnv)*...

Ekipa na Maču Pikču

Peru je zemlja mistike, folklor i egzotike. Zemlja neverovatnih kontrasta. Od okeana, pustinje, planinskih venaca Anda, pa sve do prašume Amazone. Svaki ambijent je poseban, svaka slika drugačija, prožeta takvim bojama da putnika ne ostavlja ravnodušnim. Putovanje je jedna vrsta samospoznaje. Meni je treći put da posećujem ovaj neverovatan kontinent. Jedan tibetanski mudrac je rekao: „Mnogi putuju u daleke krajeve da gledaju, ali ne da oslušuju i da vide.“ U tom kontekstu sva moja čula su ovog puta bila veoma otvorena i budna.

Planinarska petočlana ekipa kreće 6. septembra u Ande. Cilj ekspedicije je Inka trek radi aklimatizacije za uspon na vulkanski vrh Misti 5.825 mnv. Naravno, tu sledi poseta jezeru Titikaka i obilazak La Paza u Boliviji. Tokom dugočasovnog leta preko Atlantika i neverovatnih prizora posmataranja prašume Amazone sa visine, u meni pobuđuje iz srca molitvu zahvalnosti Svevišnjem, što mi je omogućio da svojim

fizičkim očima gledam i uživam u njegovoj divnoj kreaciji. Slećemo u glavni grad Perua - Limu koji se nalazi na obali Pacifika sa oko 12 miliona stanovnika, od ukupno 18 miliona koliko ima država Peru. Stanovništvo čine Peruanci, Indiosi (kečua i ajmari), sa deset posto Mestika i nesto malo belaca i crnaca.

Španci su 1533. godine osvojili glavni grad carstva naroda Inka Kusko, a dve godine kasnije osnovali su i svoje naselje grad Limu na samoj obali Pacifika. Kao radnu snagu koriste Indiose koje dovode sa severa zemlje, tako da oni postepeno gube svoj kulturni identitet. U Limi smo se kratko zadržali, samo jedno popodne i uspeli da obiđemo stari kolonijalni deo grada gde dominira španska arihektura.

Sledećeg dana u popodnevnim satima, veoma dobrim i udobnim autobusom, krećemo put Kuskoa, udaljenog 1.100 km od Lime. Put nas prvo vodi pored obale okeana i jednog dela pustinskog pejzaža, da bi posle par sati vožnje naglo skrenuo u brdovite predele Anda. U jutarnjim satima stižemo u Kusko, nekadašnju prestonicu naroda Inka. Grad se nalazi na visini od 3.400 m sa oko 200.000 stanovnika, sa prelepim trgov ovičnim lepim katedralama koje su Španci izgradili na već postojećim temeljima razrušenih Inka građevina. Periferija grada, pak, odiše velikim siromaštvom.

PUPAK SVETA

Postoji nekoliko verzija nastanka Kuskoa. Jedna od njih kaže da se Bog Sunce sažalio na ljude, videvši ih kako žive primitivnim životom, pa im pošalje na Zemlju svoju decu, brata i sestru, Manka Kapaka i Mamu Oklo, da nauče ljude umeću civilizovanog života. Putovali su na sever noseći sa sobom dug zlatni štap. Trebalo je da se nasele tamo gde se štap skroz zabije u zemlju. Putujući tako došli su u dolinu Kuskoa na oko 3.400 mnv. Na tom mestu je zlatni štap potpuno utonuo u zemlju. To je bio znak da mogu slobodno da nasele tu teritoriju. Oni se nastaniše i na jedno ostrvo u jezeru Titikaka.

Drevni grad Maču Pikču

Tu utemeljiše grad kao središte svoga carstva i pridobiše ostala plemena, učeći ih umeću života u skladu sa prirodom, te zasnovaše poštovanje Sunca. Kusko na kečua jeziku znači „pupak sveta“. Da, zaista, pupak sveta daje osećaj čoveku da iz središta zemlje i okolnih planinskih venaca izvire sva snaga i dugotrajnost života naroda Kečua na tlu Južne Amerike!

Među sumornim visoravnima i vetrom žibanim vrhovima Anda, sa beskrajnim prihvatanjem činjenica da ih na svakom koraku očekuju poteškoće, Keču indiosi i dalje žive na ovim nepristupačnim predelima, kao naslednici Inka carstva, negujući obred bogu Sunca na istom mestu gde su nekada davno obitavali i njihovi daleki preci.

MAGIČNI MOMENTI

Dva dana zadržavanja u Kusku koristimo i za obilazak svete doline Inka koja se nalazi u dolini reke Urubamba. Odlazimo i u živopisni gradić Pisak u kome je mnogo posetilaca i domaćeg stanovništva odevenih u tradicionalne nošnje koje susrećemo na živopisnom trgu. Ti nude razne suvenire i proizvode od tkanina, sa uzorcima iz predkolumbovskog doba.

Nastavljamo kroz dolinu prema zajednici Ollantaytambo gde ćemo, među ostalima, videti Hram Sunca (sagrađen od šest velikih monolita ukupne težine preko 50 tona). Ollantaytambo je bio poprište jedine bitke u kojoj su Inke porazili španske konkvistadore. Potom odlazak prema zajednici Chincheros smeštenoj 28 km od Cusca. Tu se nalaze ostaci

kraljevske hacijende Tupac Inka Yupanqui i lepi kolonijalni hramovi sagrađeni na temeljima građevina Inka. Sledi obilazak tržnice, koja svojom živošću, bojama, užurbanošću oduševljava posetioce iz celog sveta.

Povratak u Kusko, da bi sledećeg dana krenuli na trodnevni Inka trek. Krećemo se starom Inka stazom kroz sela čije su kuće napravljene od slame i blata. Savladavamo prevoj Salkantaj visine 4.600 m. Na toj visini smo, sa našim veselim lokalnim vodičem Hu-

Lokalno stanovništvo

lijom, igrali uz zvuke melodije Cimbija, koja se čula iz njegovog malog tranzistora, kojeg nikako iz ruke nije ispuštao. Ime Salcantay je iz Quechua izvora što znači Divlja planina. Mt. Salkantay (6.271 mnv) bila je obožavana sa strane lokalnih meštana vekovima. Danas, i ako raste njena popularnost, Salkantay trek, trek Inka, ostaje autentična alternativa i nudi lično iskustvo.

Prešli smo nekoliko reka i išli kroz Andsku prašumu uzvodno reke Urubamba koja se uliva u reku Amazon i četvrtog dana, u ranim jutarnjim satima, pre izlaska sunca, stižemo do izgubljenog grada Maču Pikču, koji se nalazi na visini 2.400 m oivičen i zaista zaštićen, planinskim ostrim liticama, a u podnožju, u to vreme nepristupačnom prašumskom terenu.

Planina Salkantaj

Na Inka treku

Shvatamo zašto ga Španci nisu pronašli. Još jedan dokaz da Španci nisu došli do njega, jeste neoštećeni hram Sunca, Inka svetilište, koji se nalazi u centru grada, za razliku od drugih lokaliteta gde su svetilišta bila uništena.

Stajali smo na jednom uzvišenju i čekali izlazak sunca. Grad Maču Pikču je bio ispod nas u magli. Pojavljuju se prvi obrisi, čudna skoro omamljujuća tišina. Imam utisak da će se nešto desiti. Sunce samo što se nije pojavilo, mada je pre toga cele noći padala kiša koja je kao čarolijom odjednom prestala i nebo je počelo da se razvedrava. Iza jedne surove litice, kao magijom, magla se odjednom povlači, sve je čisto, neverovatan prizor se ukazuje ispod nas, sva lepota grada je tu, neverovatno jaka vibracija prožeta tišinom se oseća oko nas. Kažu da je to jedno od najjačih energetskih mesta na planeti. Prvi zrak Sunca koji se pojavio prošao je kroz dva otvora i udario u piramidu Sunca koja je bila u središtu grada na jednom uzvišenju. Tu je i kamen isceljenja, gde se naslonom na jednu izbočinu punite pozitivnom energijom. Kada stojite na tom mestu imate utisak da ste u nekoj drugoj dimenziji. Na tom mestu pojedini ljudi doživljavaju neobične vizije.

Maču Pikču, ili kako ga još zovu Izgubljeni grad, mesto je moći. Otkrio ga je Hiram Birgham 1912. godine. Leži na kraju kanjona reke Urubamba, na rubu tropske kišne šume. Iza njega se uzdiže vrh Huayna Picchu s visokim liticama koje se dižu više od 800 m. Područje je skoro nedostupno. Grad je obavijen misterijom, niko ne zna do današnjih dana ko ga je izgradio i gde je nestalo stanovništvo grada. Postoje tri legende: po jednoj, grad je služio kao utvrđenje za zaštitu stanovnika Kuskoa od napada ratobornih naroda koji su živeli na tom području. Prema drugoj teoriji, Maču Pikču je bio divovski samostan u kojem su bile smeštene Sunčeve device, mlade devojke koje su služile za zadovoljenje želja vladara Inka. I po trećoj teoriji, da je to bilo mesto obožavanja, povezano sa posmatranjem zvezda. Sam grad nema više od 200 građevina, rasprostranjenih na prostornim paralelnim terasama, izgrađenih oko velikog središnjeg trga. Stepene terase su van naseljenog područja i služile su po pretpostavci, za uzgajanje biljaka. Grad Maču Pikču će verovatno do daljnjeg ostati obavijen tajnom misterije.

TITIKAKA

Vraćamo se ponovo u Kusko ali ovog puta vozom, da bi sledećeg dana, u večernjim satima, krenuli ka jezeru Titikaka. Devetočasovnu noćnu vožnju do Puno, skoro da nismo ni osetili, s obzirom da smo koristili usluge prevoza dobrih kompanija, sa veoma luksuznim autobusima, gde dobijete večeru i doručak. Rano ujutru smo stigli u Puno, grad na obali jezera Titikaka, koji se nalazi na visini od 4.000 m. Puno je jedan običan gradić koji vam ne nudi ništa posebno osim usluge prevoza do plutajućih ostrva

Uros i ostrvo Amantani. Ono što vam skreće pažnju u gradu su taksisti na motornim rikšama. Višak ličnog prtljaga ostavljamo u jednom hotelu i odmah krećemo u obilazak plovećih ostrva Uros.

Jezero Titikaka na jeziku Inka (kečua) znači „Orlova stena“. Smešteno je na najvišoj nadmorskoj visini na svetu 3.812 m. Nalazi se na granici između Bolivije i Perua. Dugo je 200 km i široko 100 km. Dubina vode se procenjuje na oko 500 m. Voda jezera je savršeno čista, bogata je ribom i može se piti. Na ostrvima jezera Titikaka se nalaze sela gde žive muškarci i žene veoma solidarni, koji dele svoju kulturu i tradiciju predaka. Putnik ima osećaj da se vratio u to vreme i oživio jedan delić velike istorije sinova Sunca. Ovi starosedeooci su veliki moreplovci i majstori tkanja koji su očuvali svoju mudrost u dizajnu i dekoraciji u svojoj odeći i svojoj tradiciji. Ostrva takođe imaju jako lepe pejzaže. Ovaj put je veoma popularan zbog mogućnosti interakcije sa starosedeoocima koji još uvek održavaju nevinost uma i srca, zahvaljujući stilu života, veoma jednostavnom i mirnom. Kuće su im takođe veoma jednostavne i domaćinske, sve sa pogledom na jezero. Ova kombinacija kulture i prirode čine ovo mesto ocharavajuće.

Jednočasovnom vožnjom čamcem stižemo do plutajućih ostrva Uros. To su veštačka ostrva napravljena slaganjem trske i rastinja iz jezera. Ostrva se kontinuirano obnavljaju, jer njihovi donji delovi koji su stalno ispod vode trunu. Na njima živi etnička grupa, indijanski narod porodice Uru-Chipaya, koji su uspeli da održe svoju specifičnu kulturu i način života. Urosi žive na oko četrdesetak ostrva. Bave se ribolovom i izradom suvenira koje prodaju turistima koji ih svakodnevno posećuju. Na obližnjem ostrvu je crkva i škola. Na jednom od njih bili smo i mi. Na tom ostrvu veličine 30 sa 15 metara žive dve porodice. Ljubazni domaćini su nam demonstrirali gradnju i održavanje ostrva i izradu suvenira. Za uzvrat smo i kupili nešto suvenira da bi nas podsećali na njihovu gostoprimljivost.

Nastavili smo vožnju ka ostrvu Amantani gde ćemo noćiti u malom selu kod meštana (seoski turizam). Na ovom ostrvu žive Ajmari i Kečui indijanci. Oni pričaju Ajmara jezikom, tako da stari stanovnici i ne znaju španski. Na improvizovanom pristaništu dočekala nas je mlada ženica po imenu Huana, koja će nam pružiti gostoprinstvo u njenoj maloj kući, veoma siromašnoj, koja je izgrađena od presovane zemlje u obliku nepečene cigle. Ona živi sa svojih petoro dece, malim stadom ovaca i nešto malo zemlje koju ručno obrađuje. Suprug joj je, kako kaže, nedavno preminuo. Ulazna i ostala vrata kuće su dosta niska, prilagođena njihovom rastu, tako da smo svi dobili po nekoliko čvoruga na glavi udarajući dovratnik prilikom ulaska i izlaska iz kuće. Hranu koju nam je spremala, a koja se sastojala uglavnom od žitarica i povrća, najviše od nekoliko vrsta krompira, a u Peruu ih ima preko 300, veoma je

Polazak na uspon Mistija

Bazni kamp

skromna, ali i ukusna. Dobili smo i čaj od neke vrste mente koji nam je veoma prijao, u odnosu na čaj od koke koji nam je postao bezukusan. Istog dana, kasno po podne, izašli smo na vrh ostrva, na visini od 4.120 m, na kome se nalazi hram još od Inka perioda, posvećen Bogu Sunca, sa kojeg smo posmatrali predivan zalazak Sunca. Te večeri smo trebali da imamo i feštu na trgu sa lokalnim stanovništvom, igrajući uz zvuke njihovih tradicionalnih instrumenata, no nažalost, muzičari su malo više tog dana popili pa se odustalo od žurke.

KA BOLIVIJI

Sutradan smo se oprostili od naše Huane i krenuli ka Puno, da bi odatle pošli ka Boliviji. Tročasovnom vožnjom lokalnim autobusom pored obale jezera Titikaka, dolazimo do graničnog prelaza između Perua i Bolivije. Autobus tu ostaje, ne prelazi na bolivijsku ▶

AVANTURA

stranu. Carinske formalnosti sa peruanske strane od strane službenih lica brzo rešavamo. Granicu prelazimo pešice. S obzirom da nema gužve, bolivijski carinski službenici i policajci lenjo protežu noge na već upeklo suncu ispred svojih neuglednih kancelarija, kao da su nas čekali. Viza koja zvanično košta 20 dolara, nama je iz samo njima poznatih razloga, bila naplaćena 50 dolara. Sa njima nema rasprave zašto i kako? Platiš i ideš dalje. Bolivija ti je to. Jedna od najsiromašnijih zemalja u regionu sa najvećim procentom kriminala. Stižemo u Kopakabani, jedno od najvažnijih hodočasničkih mesta u Latinskoj Americi i istog dana lokalnim autobusom nastavljamo put ka La Pazu, u koji stižemo kasno uveče. Smeštamo se u solidnom hotelu u centru grada.

La Paz je glavni grad Bolivije, najviša metropola na svetu. Leži na visini od oko 4.000 metara. Smešten je u valovitoj dolini Čokejapu i okružen je visokim vrho-

vima većito pokrivenih snegom. Grad je osnovan u 16. veku i do danas je zadržao mnoge građevine iz kolonijalnog vremena, i to u odličnom stanju. Ima oko dva miliona stanovnika. Zbog velike visine vazduh je razređen, teško se diše i hoda, no mi smo već bili aklimatizovani, tako da nismo imali problema za razliku od onih posetioca koji prvi put dođu na tu visinu. Dva dana smo proveli u La Pazu obilazeći skoro svaki kutak i naravno, poznatu Mesečevu dolinu koja se nalazi na periferiji grada.

Mesečeva dolina je nalik na našu Đavolju varoš. Ime je dobila nakon lansiranja Apola 11 na Mesec, jer su pre toga, kako nam je rekao jedan lokalac, Amerikanci skoro okupirali to područje i ostali nekih mesec dana i ni do dan danas niko ne zna sta su tu radili. No svakako je vredno posetiti. Pre dolaska Španaca, La Paz (znači mir) bila je naseobina plemena Ajmara sve dok konkvistadori nisu otkrili zlato u reci Čokejapu koja protiče kroz grad. Godine 1548. Alonso de Mendosa osnovao je grad nazvavši ga Nuestra Senora de La Paz, u čast završetka rata za nezavisnost u Peru. Iako su nalazišta zlata vremenom osiromašila, La Paz, podignut na glavnom trgovinskom putu između Potosija i Lime, ubrzo dobija na značaju i postaje veoma napredan grad u oblasti Anda.

Iz La Paza vraćamo se u Kopakabani odakle posećujemo ostrvo Sunca. Do ostrva Sunca se može stići čamcem. Vožnja traje oko jedan sat. Na ostrvu postoje ostaci građevina i hramova koji ukazuju na postojanje stare civilizacije Inka koja se ovde razvila. Postoji legenda o Manco Capac i Mami Oclo, osnivačima naroda Inka, koji su svoj narod, povlačeći se od neprijatelja, doveli do obale visokog jezera gde ih niko nije napadao. Mnogo godina su njih dvojice proveli na ostrvu Sunca, gde su sagradili hram, ali nisu mogli da zaborave staru domovinu gde je bilo toplo i svega u izobilju. Molili su boga Sunca da im kaže kuda da idu. On im je dao zlatan štap rekavši da idu na jug i da se nasele tamo gde ceo štap budu mogli da zabodu u zemlju. To im je uspelo posle dugog traženja u zemlji koja se sada zove Peru, i sadašnji grad Kusko. Tako je nastalo carstvo Inka. Ostrvo zaista ima veliku moć. Samim stupanjem na njegovo tlo stičete utisak da ste u drugoj dimenziji. Oseća se neverovatna vibracija mira i spokoja. Došli smo do jednog izvora i tu ostali više od sat vremena meditirajući i puneći se kosmičkom energijom. U vama se rađa želja za večnim ostankom na tom mestu. Odlazimo sa ostrva i željom da se ponovo vratimo.

NA VULKNU

Sledi vožnja do Arekipe i vulkana Misti. Arekipa je drugi po veličini grad u Peruu, izgrađen u kolonijalnom stilu tako da svojim izgledom i tempom života odudara od Kuskoa koji je živi folklor. Zovu ga Beli grad. Grad je poznat po lepoj viševjekovnoj konventi Santa Katalini i muzeju u kome se može videti

Vulkan Misti

mumija Huanita koja datira još iz vremena Inka.

Iznad grada dominira vulkan Misti koji je ujedno po verovanju i zaštitnik grada. Par sati vožnje od grada je i najdublji kanjon na svetu Kolka u kome je stanište kondora, tako da je jedan deo ekipe, dok smo mi vršili uspon na Misti, obišao kanjon i imao prelepo iskustvo posmatrajući kondore. Nismo se mnogo zadržavali u gradu, već smo po izvršenim pripremama krenuli na uspon vulkana Misti visine 5.825 m. Već uigrani i dobro aklimatizovani, džipovima smo se prebacili do 3.600 m, odakle i počinje uspon. Tog dana smo sa svom opremom na leđima, a najviše vode, jer za razliku od drugih planinskih vrhova ovde nema izvora, tako da svako za sebe mora izneti od pet-šest litara vode do baznog kampa na 4.600 m. Sa nama je krenuo i lokalni vodič koji je ujedno bio i kuvar. Hodali smo polako po vulkanskom pepelu provlačeći se između čudnog bodljikavog rastinja uz dosadno zujanje džinovskih oboda, koji su nas agresivno napadali probijajući velikim žaokama, čak i kroz najdeblju tkaninu naše odeće. Spasismo se ove napasti dostižući visinu blizu 4.500 m. Verovatno razređen vazduh im ne pogoduje na našu sreću. Dođosmo i do baznog logora koji se nalazi na jednom platou, odakle se pruža predivan pogled na Arekipu. Po podizanju šatora smo se odmarali dok se krčkala večera iza jedne stene gde

je naš vodič smestio kuhinju. Moram da priznam da nas je iznenadio umećem kuvanja. To je bila mistična čorba u kojoj su bile sve đakonije od povrća. Prepoznali smo pasulj, bob, grašak a ostale biljke nismo. Plivala je tu i poneka bubica kao proteinski dodatak. No na ovoj visini nema biranja, daj šta daš, i idemo dalje. U jedan sat posle ponoći smo pod svetlošću čeonih lampi krenuli na uspon. Ispod nas je grad Arekipa, obasjan svetlošću, imao izgled ptice raširenih krila i stvarao utisak da gledate u neki svemirski brod iz Zvezdanih staza. Sa povećanjem visine naš hod je bio sve sporiji, a osećao se sve veći miris sumpora, tako da bez obzira na dobru aklimatizaciju počeli smo da osećamo glavobolju. Međutim, to nam nije smetalo da nastavimo uspon. U deset ujutro smo bili na vrhu, tj. na obodu grotla koje, moram da priznam, deluje zastrašujuće. I pored lepog pogleda na okolinu, dobijate želju da krenete odmah nazad, naročito kad se na svakih petnestak minuta pojavi oblacić sumpora iz samog kratera. Vulkan Misti je živi vulkan. Poslednja erupcija mu je bila pre 2.000 godina. Nismo se dugo zadržavali. Posle fotografisanja smo započeli spuštanje, maštajući o dobroj večeri i povratku u našu prelepu Srbiju, koju nažalost mnogi ne osećaju i ne primećuju.

*Planinar-pustolov
Dragan Pavlović*

Ekipa na vrhu Misti

Krater vulkana

PHOTO: MAGDALENA GRAHOVAC

Na najvišem vrhu Severne Afrike

Planinari iz PSD „Železničar“ iz Novog Sada uputili su se u Maroko, na najviši vrh Velikog Atlasa *Jebel Toubkal*...

Nas pet planinara iz PSD „Železničar“ iz Novog Sada (A. Tepavčević, B. i P. Šešelja, S. Đurđić, M. Grahovac) nismo očekivali da ćemo se za manje od godinu dana nakon uspona na Olimp, na sasvim drugom kraju Sredozemlja, u svojoj režiji penjati i na najviši vrh Velikog Atlasa - *Jebel Toubkal* (4.167 mnv). Šest meseci unapred uplatili smo jeftin low cost let od Milana do Marakeša i tako se, kao u staroj antičkoj legendi, dogodio i naš dolazak u Maroko i uspon na najviši vrh Severne Afrike.

LEGENDA I DOLAZAK U IMLIL

Atlas kao poražen u borbi protiv olimpijskih bogova morao je za kaznu da nosi veliku težinu nebeskog svoda. U njegovu zemlju je došao Heraklo da ubere zlatne jabuke. Pošto ga je Heraklo odmenio za kratko, Atlas je ubrao jabuke i ponudio da ih odnese kralju Mikene. Za Herakla je to bilo lukavstvo. Zamolio je Atlasa da pridrži nebeski svod dok on od trave ne napravi štitnik za rame. Kada ga je Atlas zamenio, Heraklo mu se zahvalio na ljubaznosti, uzeo jabuke i nestao. Atlas je morao do svoje smrti da nosi težak teret. Budući da Atlas nije verovao strancima, nije pustio u zemlju ni junaka Perseja. Čak ga je uvredio da je njegovo hvalisanje ubistvom čudovišta Meduze boguhulna laž. Persej mu je kao dokaz pokazao odsečenu Meduzinu glavu, koja je bila tako strašna da se div Atlas pretvorio u kamenu planinu. Njegova se glava i danas gubi u plavetnilu neba čiji će svod morati da drži do kraja sveta. Tako nam je izgledao horizont kada smo se avionom približavali Velikom Atlasu. Odmah po sletanju na aerodrom Marakeš, pokazalo se da su dragocene informacije dobijene od prijatelja, preko Interneta, vodiča „Lonely planet“ ili od naše Ambasade. Našli smo se u zemlji u kojoj se turizam decenijama osmišljeno razvija, vožnja železnicom je konforna i bezbedna, očigledan je uticaj afro-arapske

i evropske kulture.

Ljubazni taksista Ami nas pet vozi bulevarima Marakeša, pored velelepkih parkova i građevina crvenkaste boje, starim dizel mercedesom. Pravi turistički raj. Prošli smo do Asnija kroz polupustinjski pejzaž, videli kamile, a na belim topolama - ne samo rode, nego na stotine čaplji govedarki. Svaka pauza na putu se koristi da vam povoljno ponude neku robu, ovde poludrago kamenje. Budite oprezni. Brdskim putem brzo stižemo u autentično planinsko mesto - Imlil (1.740 m). Mesto je lepo, u čudesnoj zelenoj i vodnoj dolini okruženoj visokim brdima, sa brojnim skrivenim zaseocima. Obilazimo planinarski dom Francuskog alpinističkog kluba, prodavnice za iznajmljivanje penjačke opreme i tezge sa sokom ▶

Sve dodatne informacije o PSD „Železničar“ možete da dobijete putem sledećih kontakata:

Adresa: Trg galerija 4, 21000 Novi Sad, Srbija

Telefon: +381 21 529 978

Web: www.psdzeleznicarns.org.rs

E-mail: zeleznicar_nsad@neobee.net

od ceđenih pomorandži. Krampone za sneg iznajmljujemo za deset evra. U sezoni svi treba nešto i da zarade.

Naš domaćin je Amed čija porodica poseduju kuće sa sobama za izdavanje u obližnjem zaseoku Aitsuoka. Zahvaljujući njegovom znanju francuskog i engleskog, predusjetljivosti, solidnom sajtu i povoljnim cenama dolaze gosti iz svih krajeva sveta. Odmah krećem u šetnju prema Tamatertu, obližnjem autentičnom berberskom selu. Na krivini glavnog puta ispred sela zatičem decu koja me pozivaju da igramo fudbal. Toliko smo se zaigrali i zbližili da je do mraka od engleskog i francuskog nastala zajednička parola „Viktorija goal!“.

PRVI DAN PENJANJA

Odlučili smo se za najbržu varijantu uspona na Jebel Toubkal, traje dva dana i predviđa samo jedno noćenje u domu. U Vodiču postoje razrađeni višednevni planovi uspona sa postepenom aklimatizacijom. Ne koristimo usluge vodiča i mazgi. Krećemo oko 8.30 prečicom iznad Imlila put Aroumda (1.920 m). Predeo prepun potočića, prastarih oraha i stepenastih baštica.

Staze su utabane, nisu markirane i eksponirane. Posle prolaska kroz poslednji deo naselja prelazimo dijagonalno dolinu sa mnogobrojnim kamenjem i potok.

Odavde počinje pravi uspon, a vegetacija odjednom osiromašuje. Najlepše mesto za odmor je kada pređemo betonski mostić u seocetu Sidi Chameh-rouch (2.310 m). Tu se

dve-tri rečice susreću i prave vodopade. Iznad sela je preislamsko svetište i džamija sa svetim kamenom, u taj deo naselja nije dozvoljen ulazak strancima. Uspon cik-cak stazom je konstantan. Ispod, u kanjonu su brza rečica i potočići. Put je lep ne samo zbog pogleda na vrhove i dolinu, nego i zbog kamenja sa ostacima fosila i biljnih tragova najrazličitijih boja. Povratnike iz doma pozdravljamo sa: „Bonžur. Sava!“

Oko 16 sati stižemo u planinarski dom Neltner na visini od 3.200 m i srećemo iste domaće ljude iz Imlila. Ovde isključivo muškarci održavaju higijenu, spremaju hranu... Najstariji od njih uvažava nam popust na planinarsku knjižicu, tako da noćenje u višekrevetnoj sobi ne košta više od desetak evra. Tuširanje toplom vodom dodatni evro. Drugi deo ekipe je imao rezervisan smeštaj u komfornijem domu odmah ispod našeg, „Les Mouflons“. Prepešačili smo deset kilometara i postigli 1,5 km uspona, uz brojne pauze, fotografisanja i razgledanja, umesto za predviđenih pet-šest, za sedam sati.

Najvažniji podatak za penjače je vremenska prognoza za sutra. Domaćini je pribavljaju tako što zovu sa klasičnog telefona koji postave ispred doma i ubacuju

žetone. Za sutra se predviđa lepo vreme! Čim je sunce zašlo za okolne snežne vrhove, postaje hladno. U toku noći su se kod starijeg gospodina iz sobe pojavili simptomi visinske bolesti. Lekara u domu nije bilo.

JEBEL TOUBKAL: USPON I SILAZAK

Ujutru, oko šest sati, po mraku i vetru, deo naše ekspedicije kreće ka vrhu, a ostatak nešto

kasnije. Staza vodi na istok, levo iza doma kroz dolinu, a ubrzo počinje kosi cik-cak uspon. Pojava sunca na obližnjim vrhovima ohrabruje. Posle prolaska kroz visoki prevoj sa nekoliko većih stena, dom se više ne vidi. Kada smo savladali uzbrdicu izlaska iz dugačke snežne doline, nagrađeni smo panoramskim pogledima na najviše vrhove. Susrećemo planinare koji su, kao i naš član nešto ranije, odustali od vrha iz zdravstvenih razloga. Nakon pauze na Tizi (prevoj) n'Toubkal, u blizini veće stene iza koje je provalija, na 3.940 m visine, skrećem levo.

Staza vodi grebenom preko blokova kamenja, a delom i kosom plitkom prtinom, ali bez eksponiranih delova. Senke, kapljice snega koji se topi, perspektive okolnih vrhova i ljudi raštrkani po stazi su inspiracija za fotografisanje. Pre poslednje krivine na desno, ne znajući da je vrh u neposrednoj blizini, doživeo sam do tada najveću nelagodu u usponu. To se, u trenutku, osetilo u nekom manjem lelujanju u glavi i osećaju iscrpljenosti. Verovatno zbog značajne promene u nadmorskoj visini. Prvi put sam pomislio da ću možda odustati. Sedenje na kamenu, dublje disanje i gutljaji vode su pomogli.

Ubrzo stižem na prostrani greben prekriven snegom na čijem kraju je postavljena trostrana metalna piramida. Jebel Toubkal-najviši vrh Severne Afrike! Bilo je oko 11 sati. Uopšte mi ne smeta što je uspon dug šest kilometara umesto predviđenih četiri, trajao pet sati. Pogled je veličanstven - na sve strane. U neposrednoj blizini su goli, uglavnom snegom pokriveni vrhovi sa erodiranim stranama. Prema jugu pogled nestaje u beskrajnu Saharsku pustinju, istočno su drugi najviši vrhovi Velikog Atlasa.

Na vrhu pokušavam da promovišem naše planinarsko društvo i akcije. Najprisutniji su Španci koji se sklanjaju kada me sa natpisom koji držim fotografiše jedan Englez. Setio sam se reči A. Damjanovića, koji se penjao leti pre 26 godina, da im je jedan crni oblak na vrhu iznenada doneo kišu, a zatim i sneg. Samo što sam odlučio da krenem sa vrha, stižu i tri člana naše

ekipe. Vidi se umor i bledilo na njima, ali i odlučnost, radost.

Krećem nazad, srećem zakasnele grupe penjača. Spuštam se do doma, koristeći povremeno i stražnjicu, za nepuna dva sata. Sada mi je jasnije koliko smo pojedinačno različiti za izazove visokogorstva. Mladi, uspešni i kondiciono spremni Indijac iz Londona, naš komšija u Imlilu, za jedan dan se iz Imlila popeo na vrh i vratio, a njegova mlada supruga je imala simptome visinske bolesti u Imlilu?!

Nakon tuširanja i presvlake u domu, odlučujemo da odmah nastavimo spuštanje. Vreme je i dalje suvo iako se oblaci dižu iz doline. Odmor na osunčanoj steni iznad reke je okrepljujući. I ovaj deo silaska je trajao skoro dvostruko kraće nego uspon. Pre mraka stižemo u Imlil, srećni što smo uspešno prepešačili više od 22 km, od čega uspona 960 i oko 2.500 m silaska.

Nevolja je, neočekivano, nastala u samom Imlilu. U predvečerje, kako smo se vraćali putem iznad sela, krenuo sam niz neke stepenice do potoka sa namerom da prečicom niz potok stignem blizu servisa i vratim iznajmljenu opremu. Nikako nisam mogao da nađem izlaz iz lavirinta potoka, njegovih pritoka i ograđenih baštica. Već se spustila noć. U neuspehu da se vratim nazad, počeo sam tražiti mesto za počinak. Tada sam slučajno susreo mlađeg meštana. Nije znao ni jednu stranu reč, ali me je ivicom potočića, gustog pruča i stena sproveo do puta. Dok me je Amed vozio u Aitsuoku, mladići na ulici su slavili pobedu Barselone.

Ocenili smo da je naša ekspedicija u celini vrlo uspela, iako je bilo i određenih rizika, dosta zadovoljnog umora, nekoliko žuljeva. Uobičajene cene smo prepolovili. Sutradan pre podne nismo žurili da nas Ami preveze u Marakeš. Dok je Imlil bio u oblaku, a vrhove osvajalo sunce, pre doručka sam prečicom prošao deo kružnog puta do prevoja Tizi n'Tamatert (2.279 mnv).

Savo Đurđić

Jesenji uspon na Trem

Sa koje god strane sveta da se približavate Nišu, pogled će vam privući planinska lepotica jugoistočne **Srbije** - **Suva planina**. Lepa je u svako godišnje doba, ali je, bez sumnje, u jesen najšarenija...

Tradicionalni odlasci na Suvu planinu su surovi februarski „Zimski uspon na Trem“ i „Noćni uspon na Trem“ u junu. Ne prođe vikend, a da planinari i ljubitelji ove planine ne krenu u pohod na neki od njenih prelepih vrhova. Sem najčešće posećivanog, najvišeg vrha, Trema (1.810 m), planinari se često upute i na gordi Sokolov kamen (1.523 m), stenoviti Mosor (984 m) ili se upuste u pravu avanturu prelaska celog grebena Suve planine, uranjajući u vrtače i uvale kojih je ona prepuna i uživajući u pogledu sa njenog grebena.

Obzirom da su leto i zima „pokriveni“ tradicionalnim akcijama, u želji da drugarima predstavite i najšarenije izdanje Suve planine, dvojica niških planinara, Ivan Ilić i Vladimir Perić, članovi PAK „Mosor“ i PK „Železničar“ iz Niša, odlučili su da organizuju „Jesenji uspon na Trem“. I sve je, kako to obično biva, krenulo sasvim slučajno...

Pre dve godine njih dvojica su krajem oktobra otišli sami do Trema. Našli su se iznad oblaka, dosegli vrh i pozdravili prvi sneg na Suvoj planini. Naredne godine nas je bilo već dvadesetak. Dan je bio stvoren za uživanje na suncu i u jesenjim bojama. Već tada se, po povratku sa vrha, pričalo sa nestrpljenjem o narednom jesenjem usponu na Trem.

Došla je i ova godina. Zahvaljujući savremenim sredstvima komunikacije, poziv za ovu akciju se širio munjevitom brzinom. Ideja je bila da pokušamo da izvedemo što više planinara i ljubitelja prirode do najvišeg vrha Suve planine. Akciji su se pridružili niški klubovi „Železničar“ i „Mosor“, kao i sportski klub „NAISSUB“, koji je u istom periodu planirao izvođenje svoje akcije „2. ▶

Na vrhu

NAISSUB uspon na Trem". Izreka: „Kad se vredne ruke slože, sve se može“, pokazala se tačnom i ovaj put, pa se, uz inicijativu ova tri kluba, 30. oktobra, na Tremu našlo preko 80 planinara. Nisu tu bile samo Nišlije. Uspon su nam uveličali i drugari iz Leskovca, Jagodine, Bele Palanke...

Većina planinara je na polaznu tačku, Bojanine vode (864 m), stigla pešice iz sela Gornja Studena, a parking ispred planinarskog doma je bio mali da prihvati one koji su vozilima došli do ovog popularnog niškog izletišta. Po dogovoru, u 9,15 h krenulo se na uspon. Put vodi širokim makadomom, a onda prelazi na šumsku stazicu do prevoja Devojački grob. Tu smo napravili veću pauzu i

odatle krenuli u završni uspon na najviši vrh Suve planine. U koloni, nogu pred nogu, hodali smo ka vrhu praveći pauze za fotografisanje i uživanje u pogledu na okolne vrhove. Dan nas je nagradio prelepim vremenom, bez mnogo jakog vetra, karakterističnog za Suvu planinu. Jedini tužan i ružan prizor su bili tragovi požara na oko 1.700 m. Demoralisano smo hodali kroz spaljenu travu i nisko rastinje, osećajući još uvek miris paljevine. Naime, desetak dana ranije „zahvaljujući“ ljudskom faktoru naša planina je teško ranjena. Opomena svima, ali i nada da će se oporaviti na proleće i zablistati u punom sjaju sa prvim zracima sunca.

Pogled sa vrha

Odmor na Devojačkom grobu

Taj tužan prizor zamenila je ubrzo slika sa samog vrha „okupiranog“ planinarima. Radost, čestitke svima koji su dosegli čarobnih 1.810 m, mnogi i po prvi put, na svakom koraku spoj mladosti i iskustva. Organizatori su svakog učesnika akcije nagradili krem bananicama. A pogled sa vrha je tek bio prava nagrada! Sa najvišeg vrha Suve planine videli smo na istoku Rilu i Vitošu u Bugarskoj, kao i Svrljiške planine i Staru planinu, sa severa nas je pozdravio naš stari drugar Rtanj, sa severozapada obronci Jastrepca i Kopaonika, kao i Kukavica, Vardenik i Besna kobilica na jugu.

Teška srca smo krenuli nazad. Čas po čas smo zastajkiivali da još malo upijemo zrake jesenjeg sunca. Mrak je već pao kada smo se našli na autobuskoj stanici u Gornjoj Studeni. Ono što je, u tom trenutku, bilo zajedničko svim tim planinarima na stanici bio je osmeh na licu. I nisu se ni trudili da ga „skinu“, a gde ćete veće nagrade organizatorima od toga!?

Oni koji nam se ove godine nisu pridružili, ostaju da žale za predivnim jesenjim danom, ali prilika za popravni je tu već naredne godine. Dođite da zajedno doživimo Suvu planinu u najšarenijem izdanju!

Tekst i slike: Mirjana Perić

KNJIGA PLANINOM

Drugo dopunjeno izdanje
Autora Tomice Delibašića
Beograd, 2011.

Prvo izdanje ove knjige je rasprodato i odlično prihvaćeno među planinarskom čitalačkom publikom. Drugo prošireno i prepravljeno izdanje na 368 strana rađeno je na osnovama prvog izdanja, uz obradu 83 planine, umesto 60 planina, koliko je bilo u prvom izdanju. Pored toga su dodata pojedina nova poglavlja, naročito u delu o planinarenju i planinarskim uputstvima. Radi se o knjizi o planinarenju uopšte i planinarskom vodiču po planinama, a posebno su obrađene planine Srbije i Crne Gore.

„Postoje ljudi kod kojih je duh planine tako prisutan, da ga oni osećaju na svakom koraku, jer ih taj osećaj prožima i kad su daleko od planine. Planina je za njih treptaj prirode u očima, što nemirno sjaje kod svake pomisli na te predele, kao dah što prodire u sve pore organizma. Oni u sebi nose to daleko stenje, kanjonske useke, strmine, nepregledne šume, cvetne livade, pa nestrpljivo hoće da se što pre tamo vrate. Njih nazivaju planinarima, a one iskusnije

alpinistima“, kaže autor u uvodnom delu knjige.

Knjigu možete nabaviti od autora, odnosno u beogradskim planinarskim društvima, po ceni od 1.000 dinara.

Ako ste iz unutrašnjosti zemlje, knjigu možete poručiti po istoj ceni koju platite u gotovom poštaru (troškove slanja plaća pošiljalac), a knjiga stiže u pravilu za dva dana od porudžbe i slanja.

Knjigu možete naručiti putem e-mail:

tdelibasic@ptt.rs

ili na telefon:

+381(0)64/245-22-37

Druženje na vrhu Kozjaka

Planina Kozjak, severoistočno od grada Kumanova (*Makedonija*) postala je tradicionalno mesto susreta i druženja planinara iz Makedonije i Srbije...

Planina Kozjak je srednje visoka planina. Prostire se između reke Pčinje na zapadu i Krive Reke na istoku. Nekad je bila planina sa tridesetak naselja, a danas tokom vikenda ima više planinara nego stanovnika. U poslednje vreme, trudeći se da ovom kraju pomognemo da zaživi,

počeli smo da pozivamo naše prijatelje planinare da upoznaju planinu Kozjak, a nekako spontano su se izdvojile dve, tri ture na planini koje obično praktikujemo. Prva je od megalitske opservatorije Kokino do planinarskog doma Dlabočica i do vodopada u blizini, a druga tura koja će biti opisana u ovom tekstu je od memorijalnog centra ASNOM-a u selu Pelince do vrha Kitka 1.211 mnv, a onda do planinarskog doma Malotino. Nažalost, dom je nedavno izgoreo u velikom šumskom požaru.

U septembru ove godine, dan pre nego što smo učestvovali na tradicionalnom usponu na Korab, imali smo veliko zadovoljstvo da nas poseti veća grupa planinara iz Republike Srbije. Gosti su se bukvalno prebacili iz voza na autobus, ostavili stvari u Kumanovu i uputili se prema selu Pelince, odakle je cela grupa od oko 50 planinara krenula prema vrhu. Tri sata kasnije na vrhu Kitka mogle su se videti zastave „Runolista“ iz Jagodine, „Spartaka“ iz Subotice i druge... Posle kratke foto sesije grupa se uputila prema planinarskom domu Malotino, gde ih je čekao pasulj, čaj a mislim da su se na toj vrućini najviše obradovali hladnom pivu. Zasluge za ovo druženje po meni pripale su Ivanu Nikoliću iz „Runolista“ i Isidoru Macu iz „Spartaka“, a za lepo raspoloženje zaslužni su bili svi učesnici marša. To je bilo posledenje druženje u domu Malotino, koji je izgoreo desetak dana kasnije.

Dva meseca kasnije, gledajući na internetu najave akcija planinarskih klubova, slučajno sam

Druženje sa Nišlijama

pročitao informaciju da PK „Mosor“ iz Niša planira da se popne na vrh Kozjaka sa srpske strane, što mi je dalo ideju da predložim kolegama susret na granici. Oni su to prihvatili, na naše zadovoljstvo. Dogovorili smo načelno vreme susreta na vrhu Virovi (iako je samo mesto više kao visoravan nego klasični vrh) na 1.285 mnv.

Plan je u početku bio da nas petorica iz kluba krenemo u nedelju 6. novembra iz sela Zegljane, obiđemo ostatke izgorelog doma Malotino i

produžimo prema mestu Virovi. Nakon objave ove akcije na fejsbuku, u petak uveče se prijavilo još nekoliko ljudi koji dele našu ljubav prema planinarenju, tako da nas je u nedelju ujutro na startnom mestu bilo dvadesetak. Nakon sat vremena pešačenja stigli smo do mesta, gde je bila tabla sa imenom nastradalog doma. Posle pauze krenuli smo prema vrhu, a usput su se menjale razne jesenje slike u nijansama crvene i žute boje. Stare kamene kuće samo su nemi svedoci da se nekad ▶

Slika sa Subotičanima i Jagodincima

ovde živelo. Kako je u grupi bilo i onih koji prvi put dolaze u ovaj kraj povremeno bi se čulo pitanje ima li još mnogo do kraja, ili ima li još uspona...

Sledeća pauza bila je kod mesta Modre vode, gde je od vode ostalo samo ime i cev iz koje bar još mesec dana neće poteći ništa. Vreme je bilo lepo, grupa u dobrom raspoloženju i već su se pojavile i pljoske, koje su podizale moral. Vrh se već video ispred nas i iako je izgledalo blizu, imali smo bar još četrdesetak minuta penjanja do mesta susreta.

Kako smo se penjali prema vrhu vetar je postajao jači, jer je južna strana planine skroz gola bez ikakve šume, što je sasvim suprotno sa severne strane odnosno preko granice. Svakim korakom prema gore počela je da mi se javlja misao da se ne promašimo sa Nišlijama, jer mi je prvi put da dogovaram ovakav susret, a ljude i ne poznajem, a onda sam ugledao nekoga kako kamerom snima

okolinu, a zatim i pruža ruku da se pozdravi sa planinarom iz našeg društva Ljubišom, koji je bio na čelu naše grupe. Na vrhu smo bili oko podneva, baš kako smo se dogovorili. Dvadeset i osam planinara iz Niša i mi uspeh smo da se sretnemo, na brzinu se upoznamo i obećamo jedni drugima ponovne susrete kod njih ili kod nas svedjedno. Sledila je zajednička fotografija za uspomenu, a devojka koja je slikala imala je dvadesetak aparata na ruci. Na kraju su se smilovali, pa su je pustili da dođe i ona da se slika sa nama. Hladnoća i vetar su nas sprečili da se družimo duže, pa smo krenuli nazad zadovoljni susretom. Kad smo stigli ponovo do Modrih voda već je počelo da nas greje i jesenje sunce, pa smo ostali malo da uživamo i ugrijemo se. Prošli smo još jednom pored doma, opet kratka pauza i nazad prema mestu, gde smo ostavili automobile.

Marjan Milanovski

Tužno lice planine

Ima li kraja vandalizmu i maćehinskom odnosu prema planinskim objektima na našim prirodnim ljepoticama? Ovaj put je glavom platila planinska kuća „Lućine“ na Prenju (Bosna i Hercegovina)...

Kao da nam svima nije bilo dovoljno uništenih planinskih kuća u toku ratnih dejstava u Bosni i Hercegovini, a i šire, nekako iz „čovjeka“ uvijek na obzorje dana ispliva ono vandalsko, destruktivno i sramotno u njemu. I dok je napravljena nova planinska kuća na Vrutku, obnovljen planinarski dom na Vilincu, te se radi na obnavljanju kuće na Jezeretu i gradnji nove planinske kuće na Čvrnsnici - Plasi, isti taj „čovjek“ nastavlja svoj otuđivačko - rušilački pohod diljem svih pomenutih lokacija.

Isti taj „čovjek“ nije nas poštedio svojih izljeva kulture ni tog sramotnog dana kada je šestorka ljubitelja Prenja zatekla dimnjak planinske kuće „Lućine“ pod vedrim nebom. Ne, „čovjek“ nije izbacio dimnjak napolje, nego je zapalio jednu od najljepših i najstarijih kuća na Prenju u kojoj se on nalazio. Na njenom mjestu ostalo je samo zgariste, te par spužvi i čebadi koje je „čovjek“ nehotično izbacio ispred kuće... Vjerovatno da ih prozračiti (ne daj Bože!).

Dakle, 16. oktobra 2011. godine u Lučinama - dolini Prenja, zapaljena je istoimena planinska kuća. Šest jablaničkih zaljubljenika ove planine, članova Planinarske sekcije „Glogošnica“, postavljali su kućice „Hercegovačke transversale“, a kada su oko 19 sati tog dana stigli do planinske kuće, ona je već bila potpuno izgorjela... Sve osim pomenutog dimnjaka, te par čebadi i spužvi, koje su zajedno sa još par stvari bile uredno složene „ispred kuće“, što je siguran znak da je kuća namjerno spaljena, a najvjerovatnije od strane srcu nam dragih krivolovaca, koji već odavno žele da budu „sami“ na ovom dijelu Prenja, kako bi neometano nastavili sa izlovom prelijepih i sada već uveliko rijetkih divokoza koje nastanjuju ovu prelijepu planinu. Bitna stvar je da su planinari prilikom polaska sa Glogova zatekli parkiran bijeli džip „suzuki vitara“ švicarskih tablica.

Definitivno najveća sramota koja se ikada dogodila na Prenju, pored krivolova i masovnog izlova divokoza od, ubijeđen sam, strane osoba neshvaćenih ljudskih „vrijednosti“ i shvatanja... Nek im služi na čast i nek

Planinska kuća nekada (gore) i sada (dole)

imaju šta pričati svojim sinovima i unucima, prenositi s koljena na koljeno kako su „divno i dostojanstveno“ provodili svoje lovačke dane na obroncima našeg ljepotana Prenja.

Nemojmo dopustiti da ova bruka prođe nekažnjeno i bez ijednog efikasnog glasa. Hvala Vam svima unaprijed na pomoći koju ćete nam, vjerovatno, pružiti da rasvijetlamo ovaj nemili događaj.

Naid Keskin

Sve dodatne informacije o radu Planinarske sekcije „Glogošnica“ možete da pronađete na Internet stranici: www.psglogosnica.com

Kroz lišće Fruške gore

Novosadski planinari iskoristili su priliku da posete jedan od najomiljenijih domova na *Fruškoj gori (Srbija)*, koji je nastradao u požaru...

Grupa od oko 60 planinara iskoristila je još jedan sunčani jesenji dan da svoje slobodno vreme provede na Fruškoj gori. Akciju je organizovao PSD „Železničar“ iz Novog Sada sa vodičima iz PSD „Stražilovo“ iz Sremskih Karlovaca. Zamišljena tura je vodila od Sremskih Karlovaca preko istočnih delova planine do planinarskog doma „Stražilovo“ nastradalog u nedavnom požaru, gde je napravljena pauza. Posle toga se trebalo ići do manastira Velika Remata i Grgeteg, ali je plan promenjen zbog prilično vetrovitog vremena i crnih oblaka koji su u jednom momentu potisnuli sunce. Umesto manastirske rute krenulo se ka Stolovima i TV tornju. Kako se vreme kasnije u toku hodanja ponovo popravilo, cilj akcije je takođe promenjen, tako da je grupa umesto na Paragovu, završila na nešto udaljenijoj Popovici i tako ipak malo produžila, na početku akcije skraćeno pešačenje.

Ovom prilikom apelujemo još jednom, da ako ste u mogućnosti, pomognete obnovu planinarskog doma „Stražilovo“ koji je 12. septembra ove godine nastradao u požaru. To možete učiniti na namenski žiro račun: 340-11006433-13, Erste banka.

Na zvaničnom sajtu Planinarskog doma

„Stražilovo“ (www.strazilovo.org) će biti prikazana imena svih fizičkih i pravnih lica, koja budu pomogle obnovu, kao i sve fakture i plaćanja, koja nastanu u tom procesu, a sve u cilju transparentnosti celokupnog postupka. ■

Pomozite Planinarskom domu „Stražilovo“ na Fruškoj gori da se oporavi od požara i pre zime dobije krov!
Broj namenskog računa za obnovu Doma „Stražilovo“: 340-11006433-13 Erste banka

U društvu *beloglavih supova*

Jesenja šetnja kamenim masivom *Četanica (Srbija)* nagradila nas je prelepim prizorima...

Četanica je kameni masiv koji se nalazi 15 km od Prijepolja i 20 km od Sjenice na starom putu između ova dva grada. Izdiže se iznad desne obale reke Mileševke i sela Milošev Do sa leve strane, i iznad Međana i leve obale Međanske reke sa desne strane. U širem smislu Četanica je između planina Jadovnik sa leve i Zlatara sa desne strane. Ovičien sa tri strane strmim liticama, koje se na pojedinim mestima izdižu i do 300 metara stiže se utisak da je kameni masiv naknadno postavljen između ove dve planine.

Četanica je dugačka oko pet kilometara, široka u proseku oko 1,5 km i prosečne visine oko 1.300 m. Idealna je za laku planinarsku šetnju jer je visinska razlika svega 100 m na desetak kilometara još uvek neobeležene planinarske staze. Pa, da krenemo...

Do Četanice dolazimo iz pravca Nove Varoši, novim putem koji vodi ka Sjenici. Negde otprilike na dvadesetom kilometru kod sela Aljinovići skrećemo desno prema prevoju i istoimenom selu Karaula. Ovde ostavljamo auto, i kroz selo, blagom uzbrdicom, krećemo na Četanicu. U društvu sam članova Društva za zaštitu ptica Srbije, koji dolaze iz Požege, kao i članova udruženja građana „Jadovnik“ iz Prijepolja. I jedni i drugi su ljudi širokog srca, istinski zaljubljenici u prirodu i „čuvari“ ovog dela netaknute prirode.

Kameni masiv Četanica nema vrh, već je to ogroman plato na koji kada izađete puca pogled levo na Jadovnik, desno na Zlatar i napred na kanjon Mileševke. Dok šetamo platoom, više prema levom grebenu, kao na dlanu vidi se reka Mileševka i selo Milošev Do sa svojim zaseocima Svičevići, Prisoje i Gvozd. Zaseok Svičevići se nalazi ispod vrha Jadovnika Kozomora (1.670 mnv) sa južne strane, a sa drugih strana okružen je šumom „Derwentom“. Dalje nizvodno vidimo zaseok Gvozd, koji se od reke Mileševke strmo uzdiže prema jugozapadu. Na desnoj obali Mileševke u njenom gornjem toku ispod kamenog masiva Četanice leži zaseok Prisoje. Prelepi pejzaži živopisnih boja pružaju se na sve strane. Razlog tome je raznolikost drveća izmešanih po šumama i njihovih jesenjih boja lišća. U društvu su zajedno bor, bukva, breza, hrast... kao na paleti umetnika.

Gospodar neba

Kuda idu divlje svinje?

Ali, ostavimo na trenutak umetnost i zavirimo malo detaljnije u pomenute šume... Na ulazu u jednu mladu četinarsku šumu nailazimo upozorenje **OBAVEZNO NOŠENJE PREDMETA ZA LIČNU ZAŠTITU**, ili tako nešto. Zašto? Zato što se ovde u prirodi još uvek može naleteti na medveda, vuka, divlju svinju... Valjda iz razloga što smo se i mi kretali u „čoporu“ nismo imali bliskih susreta, ali smo videli sveže okrenute stene ispod kojih je medved tražio hranu (larve od mrava), a malo dalje i mesto gde su se divlje svinje češale o borove koje su kradljivci luča načisto ogulili.

Ipak, najveći utisak ostavilo je fotografisanje beloglavih supova. Impresivna ptica raspona krila

čak i do dva i po metra. Bilo je pravo zadovoljstvo gledati ga kako jedri na vetrovima, tzv. termalima, koji ga podižu visoko u nebo. S obzirom da se hrani isključivo mesom uginulih životinja, značaj beloglavih supova u ekosistemu je nemerljiv, jer sprečava širenje zaraza. Nekada su supovi pratili krda goveda i hranili se uginulim grlima, ali danas toga više nema i oni direktno zavise od čoveka i hrane koju im on ostavlja na hranilištima. Takvo jedno hranilište nalazi se i u zaseoku Gvozd, i o njemu se staraju ljudi iz Udruženja građana „Jadovnik“, čiji je cilj upravo to - okupljanje zainteresovanih pojedinaca, društava i organizacija u cilju realizacije programa očuvanja i razmnožavanja beloglavog ▶

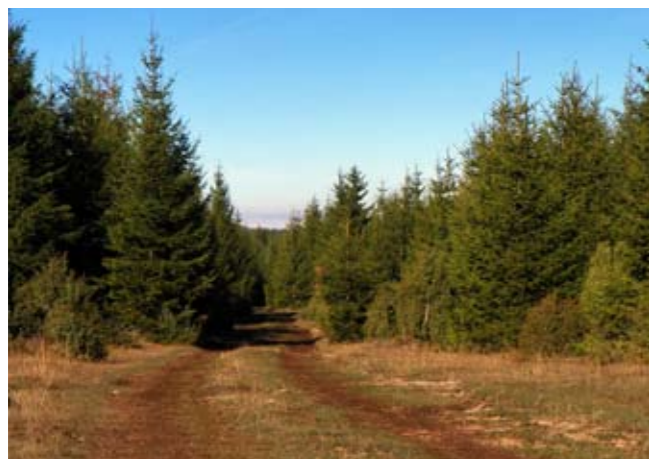

supa čije je stanište u strmim liticama planinskog platoa „Četnica“, i proglašavanje ovog područja kao rezervat za očuvanje beloglavog supa.

Sunce je već duboko na zapadu, i za koji trenutak će nestati iza Jadovnika. Vraćamo se nazad, a ja razmišljam o tome kako se priroda i ovde sve teže stara sama o sebi, i nadam se da će čovek umešati prste na pravi način i popraviti ravnotežu koju uglavnom sam i remeti.

U svakom slučaju, bila je ovo jedna jako inspirativna šetnja kako za mene kao ljubitelja fotografije tako i za moje prijatelje ljubitelje prirode i ptica. Svima toplo preporučujem ovo ne toliko poznato, a nadasve očaravajuće mesto.

Tekst i foto: Vladimir Mijailović

Kako organizovati i voditi planinarsku turu

Svakom vodiču može da se dogodi peh, ali nema situacije koja zdravom logikom i dobrom organizacijom ne može da se prevaziđe. Evo jednog iskustva gde je zakazalo i jedno i drugo...

Inspiracija za ovaj tekst mi je planinarska akcija na kojoj sam nažalost učestvovao pre mesec dana i koja je organizaciono bila daleko ispod mog očekivanja, ali i ekipe sa kojom sam bio. Imena vodiča, planinarskog kluba i planine, tačnije dve planine koje su se radile, namerno ću izostaviti (podaci poznati redakciji), jer ne želim da zloupotrebim ovaj magazin. Sigurno će neko prepoznati događaje koje ću opisati, jer je na turi bilo oko 50 ljudi iz, uglavnom, beogradskih društava. Tema i problem je univerzalan i, nažalost, ne tako redak.

POMEREN POLAZAK NA AKCIJU

Od svega što se desilo, jedino ovo sam shvatio kao ličnu uvredu: vodič je pomerio satnicu polaska, a da nije obavestio sve planinare o tome, konkretno nas četvoro koji ne živimo u Beogradu i koji smo krenuli još u dva noću da bi stigli rano ujutro u Beograd. Planiran je mini-bus za akciju, a neočekivano se skupilo ljudi za veliki autobus. Imam utisak da je vodiču, kada je video da je "dobar" više nego što je očekivao, postalo sasvim nevažno i da li ćemo se pojaviti. Važno je da smo dali avans, a kada se kreće, to je bio izgleda naš problem. Zaista neprofesionalno.

CENA PREVOZA

Cena akcije za mini-bus i veliki autobus nikada ne može biti ista. U našem slučaju je bila, odnosno nije korigovana. Ovo nije zamerka, niti me previše zanima, samo primećujem, pošto se u skorije vreme po forumima pojavila tabu tema o zaradi vodiča na planinarskim akcijama. Time se ovde neću baviti - ima ko treba o tome da razmišlja.

IMPROVIZACIJE PRVOG DANA

Prvog dana akcije (subota), u poslednjem trenutku je promenjen dom u kojem ćemo spavati, zbog

problema sa vodom, kao da se to nije moglo proveriti na vreme. Posle toga je promenjen i deo planine (atraktivniji severni deo nije penjan), po rečima vodiča, zbog drugog doma koji je sad bliži, mada su bile nijanse u pitanju.

IMPROVIZACIJE DRUGOG DANA

Druga planina je trebala da se radi sutradan (nedelja) i zbog nje je došla većina učesnika akcije. Pri odlasku na polaznu tačku, na zaleđenom prevoju proklizava nam autobus unazad i udaramo zadnjim delom vozila u stenu. Vozač nije stavio lance na gume, mada ih je imao. Ok, svakome može da se desi, a mogli smo i gore proći, najvažnije je da niko nije povređen... Krećemo peške do planinarskog doma i već tada se postavlja pitanje da li će se ići na vrh. U dom stižemo oko jedan sat popodne.

MRZOVOLJA VODIČA

Vremena za uspon na vrh i bezbedan silazak pri dnevnom svetlu ima sasvim dovoljno, bez obzira na peh sa vozilom. Zatim, pošto imamo dva vodiča u autobusu, postoje uslovi i da se grupa подели na dve, te da spori i oni koji ne žele da penju ostanu u domu. Vodiči odbijaju ovo sa izgovorom lošeg ▶

vremena. Vreme je bilo sunčano sa hladnim, ali blagim vetrom, pa su se svi začudili zbog glupog argumenta. Moje skromno mišljenje je da ih je mrzelo.

Sledi dosadnih, ne znam ni sam koliko sati, sedenja u domu pošto je vreme povratka nazad pomerano više puta. Pri silasku idemo prečicom do jednog sela gde navodno treba da dođe novi autobus. Ljudi su nezadovoljni iz dva razloga. Nije im bilo dozvoljeno da se penju na vrh zbog kog su krenuli na akciju. Zatim, bespotrebno se žuri prečicom u mesto gde ćemo bar tri-četiri sata čekati novi bus, koji treba da stigne iz Beograda. Vodiči se i dalje drže svoje filozofije.

VOJNIČKI FAZONI

Grupa je sve vreme morala da pogađa šta se dešava sa bilo čim u vezi akcije. Kada se kreće, šta se dešava sa autobusom, zašto negde idemo ili ne idemo... Vlada potpuno odsustvo informacija, pa počinju nagađanja i pitanja. Na pitanje: „Zašto tri sata sedimo i gubimo vreme u domu, platili smo da idemo na planinu?“ vodič odgovara: „Tenk“. Mi: „Kada dolazi bus?“ Vodič: „Zeleno.“ „Zašto žurimo u selo ako ćemo čekati novi autobus i smrzavati se?“ Vodič: „Šifonjer!“

U selu slede ponovo improvizacije! Tu zatičemo pokvareni autobus sa našim rančevima, pa nam sledi vađenje i vraćanje svih stvari po ne znam ko-

liko puta. „Idemo u kafanu, vadi stvari“, a samo deset minuta kasnije dolazi naredba: „Kafana ne radi, vraćaj stvari!“ Mnogi su odustali od ove gimnastike i odlučili da sede u ledenom autobusu. Iz ne znam kog razloga, sve funkcioniše po principu: neka ljudi rade nešto kako ne bi previše razmišljali.

JEDNO VELIKO NIŠTA

Bus je stigao oko devet uveče, a u Beograd smo došli u sitnim satima, ali barem u komadu. Kasnije, kod kuće, pogledao sam plan akcije i zaključio da baš ništa od informacija nije tačno na njemu. Vreme polaska, veličina grupe i prevoz, mesto spavanja, tok akcije i šta će se penjati, povratak kući...

Pravo vodiča je da izmeni plan akcije u skladu sa okolnostima na terenu, to piše na skoro svakom planu akcija. Potpuno se slažem sa tim, jer ako akciju vodi neko bez autoriteta, nastala bi anarhija, a možda bi se neko i povredio. Takođe, pravi planinari se ne obaziru i ne kukaju na neke loše sitnice i spremni su da, zarad boravka na planini, istrpe puno stvari. Samo da su nam vodiči pružili uspon na vrh, a to je bilo potpuno izvodljivo, isplatilo bi se sve i preko svega lošeg bi prešli.

Ono što je pravo planinara, učesnika akcije je da biraju sa kim će ići na akciju, a moja ekipa i ja, sa ovim, po mom mišljenju, lošim vodičima sigurno više nećemo ići.

Jovan Jarić

Budućnost je već počela

Ekološki prihvatljiva arhitektura više nije futuristička. U Milanu rastu „zeleni soliteri“ u okviru projekta „Vertikalne šume“ arhitekta Stefana Boerija...

Futuristički prikazi gradova sa nadrealnim prizorima šuma koje rastu na soliterima više nisu ni tako nerealna, a ni daleka budućnost. Prvi primer „vertikalne šume“ trenutno niče u kvartu Garibaldi Repubblica u italijanskom gradu Milanu. Reč je o projektu „Bosco Verticale“ (doslovce „vertikalne šume“) italijanskog arhitekta Stefana Boerija koji već počinje da poprma svoje obrise. Tamo grade dve kule od 80 i 112 metara, na kojima je predviđeno postavljanje 480 drveća velike i srednje veličine, 250 mala stabla, kao i 11.000 niskog rastinja i 5.000 žbunova. Ove brojke su ekvivalent hektaru šume.

Cilj projekta „vertikalne šume“ jeste da se u blokove sa velikim brojem gusto izgrađenih visokih zgrada unese malo života i prirode. Ovaj arhitektonski koncept projektovanja urbanih područja iz temelja ruši dosadašnju praksu gradnje jer se menja funkcija i forma fasade. Umesto betonskih ili staklenih panela, u prvom planu je vegetacija, koja osim vizuelnog ima i ekološki zadatak humanizacije okoline, da apsorbira prašinu u vazduhu i stvara odgovarajuću mikroklimu. To je vrsta biološke arhitekture koja odbija da usvoji striktno tehnološki i mehanički pristup održivosti životne sredine.

Biološka staništa „Vertikalne šume“ povećavaju biološku raznolikost (biodiverzitet), tako što pomažu da se uspostavi urbani ekosistem sa različitim vrstama vegetacije u vertikalnom okruženju koji će biti pravi magnet za ptice i insekte. Na taj način se u urbanim sredinama omogućava spontana rekolonizacija životinjskog sveta. Stvaranjem brojnih vertikalnih šuma u gradu biće stvorena mreža koridora koji će udahnuti život parkovima u gradu, zelenim površinama, ali i baštama.

Ublažavanje urbanih zagađenja Pored toga što zelenilo pomaže da se stvori mikro-klima, ono filtrira čestice prašine koje su prisutne u urbanom okruženju. Upravo raznovrsnost biljaka pomaže da se stvori vlaga, apsorbira prašina i CO2. Biljke proiz-

vode kiseonik i štite ljude od sunčevih zraka, a važna su brana od akustičkog zagađenja (buka).

Obuzdavanje urbanizacije Projekat „Vertikalne šume“ predstavlja efikasnu meru za obuzdavanje nekontrolisane ekspanzije urbanih sredina. Ako se uzme u obzir da je svaka kula ekvivalentna površini od 50.000 kvadratnih metara porodičnih kuća, jasno je da se na ovaj način prostor štedi, ali da stanari ne gube na kvalitetu života.

Biljke Stabla su ključni element arhitektonskih projekata i sistema bašta. U ovom slučaju, kriterijum za izbor vrste drveća jeste njihova visina i kako se uklapaju na fasadama. Botaničari su na projektu radili dve godine, a izabrane vrste biljaka se gaje isključivo za sadnju na nivoima solitera. Tako će do sadnje u samoj zgradi biti potpuno spremne na uslove koji ih tu očekuju.

Ekološki bilbordi Zeleni soliteri predstavljaju svojevrsni orijentir u gradu, ali će s promenom godišnjih doba obezbediti dinamiku forma i boja. „Vertikalna šuma“ će na taj način slati poruke građanima i predstavljati svojevrsni ekološki bilbord.

Nega zelenila Kada se biljke nađu u saksijama biće im posvećena posebna nega i pažnja. Kako bi sve biljke imale dovoljno vlage biće obezbeđeno podno navodnjavanje.

Kako prenosi „Daily mail“, planirano je da izgradnja „Vertikalne šume“ bude okončana do kraja 2012. godine, a cene stanova se kreću od 635.000 evra za one od 80 metara kvadratnih na nižim nivoima, pa do gotovo dva miliona evra za penthaus od 200 kvadratnih metara.

F1 - najpopularniji Fallknivenov nož

Svojom dužinom, oblikom a posebno kvalitetom Fallknivenov nož F-1 je sigurno vodeće sečivo za boravak u prirodi, planinarenje, poslove pripreme hrane, obrade drveta, ribolov i lov. Dimenzije i masa su mu takvi da ne smeta o pojasu, u rancu ili džepu...

F-1 je legendarni Fallkniven-pilotski nož, koji je obavezan deo opreme švedskog ratnog vazduhoplovstva. Zbog kompaktnosti prihvataju ga i druga vazduhoplovstva kao osnovni pilotski nož za preživljavanje. Dimenzija: dužina je 210 mm, dužina sečiva 97 mm, debljina 4,5 mm.

Oštrica je snažna, potpuno konveksna, full-tang, unutrašnji čelik je kobaltni Vg10 kaljen na 59 Hrc, laminiran sa 420J2 čelikom kaljenim na 55 Hrc koji se koristi i za izradu ronilačkih noževa. Linija laminacije se jasno prepoznaje na samom kraju oštrice ali i na leđima sečiva, tako da oni koji pokušavaju oštrenjem da falsifikuju laminaciju imaju

nerješiv problem - dobro oko lako uočava prevaru.

O laminiranom čeliku se puno zna i njegov kvalitet je nesporn, pa ga je teško porediti sa drugim čelicima i proizvođačima. Fallkniven ga nabavlja u Japanu, kolevci ovako naprednih čelika. Vg10 drži oštricu sjajno, a sistem laminacije dozvoljava do sada nevidena aksijalna opterećenja. Proizvođač je Takefu, a sva Fallknivenova sečiva se rade u Seki sitiju-Japan.

Fallkniven za svoj model F-1 koristi tri tipa čelika: Laminirani F-1/Vg10+420J-2 ili varijantu F-1/3G čelika (3G+Vg2). Na sečivu dominira Fallknivenov elipsasti znak ugraviran laserom, oznaka F1 i oznaka čelika. Sečivo na modelu F1 može biti ispolirano kao ogledalo (F-1 MM) ili mat-saten finiš, a postoji i varijanta sa crnom presvlakom (F-1bl).

U varijanti sa rukohvatom od Thermorana rukobran je izliven iz jednog komada. Na kraju rukohvata je rupa u kojoj je cev od istog materijala kao i prednji rukobran, namenjena da se provuče uže ili koža. U varijanti F1 mm, prednji rukobran je od nikl-silver legure. Prate ga dve ispolirane masivne nitne, između kojih je znak švedske kraljevske porodice sa tri krune i Fallkniven logom u sredini.

Jeftinija standardna, varijanta je sa crnim rukohvatom izrađenim od Thermorana i dubokim čekeringom. Precizno leži u ruci i ne kliza ni

kada na rukama imamo znojavu kožnu rukavicu, a klizanje se primećuje samo sa vunanim ili sintetičkim rukavicama. Rukohvat F1

mm je urašen od anatomske profilisane mikarte i odlično leži u ruci. Zbog talasastog profilisanja nož ne klizi kad je masan, vlažan ili kada su ruke smrznute.

Za razliku od pilotskog F1 modela, F1 mm nema deo za udaranje sa zadnje strane ručke. Kompletan rukohvat sa prednjim rukobranom je epoksidnim smolama zalepljen za sečivo, tako da vlaga, masnoća, krv i nečistoće ne mogu da zapadaju ispod rukohvata, što je važno sa higijenskog aspekta. Klasična varijanta sa ručkom od Thermorana, zimi je veoma prijatna u rukama, izostaje onaj nagli osećaj velike hladnoće u šaci kada se nož izvadi iz korica. Futrola je od debele kože sa preklopom, a moguće je koristiti i plastičnu zitel futrolu kada nema uslova da se opere nož.

Svojom dužinom, oblikom a posebno kvalitetom Fallknivenov nož F-1 je sigurno vodeće sečivo za boravak u prirodi, planinarenje,

poslove pripreme hrane, obrade drveta, ribolov i lov. Dimenzije i masa su mu takvi da ne smeta o pojasu, u rancu ili džepu.

Futrole su praktične i pravilno dimenzionisane tako da ne smetaju pri nošenju, štite i korisnika i sečivo u radu ili pri transportu. Plastična futrola se veoma jednostavno održava, može se prati sa malo detredženta, zatim

osušiti i obrisati. Kožna futrola je svakako lepša, ali i malo zahtevnija za održavanje. Ni to ne predstavlja problem sa nekom jeftinom kremom za kožu/rukavice koja ima svuda da se kupi.

Čelik od koga je izrađen F1 je superioran. Ne korodira, dugo drži oštrinu čak i u poređenju sa daleko skupljim sečivima. Oštrenje na terenu je jednostavno sa odgovarajućim oštračem DC-4 (kombinacija keramike i dijamanta). Ovaj nož traje jako dugo uz minimum neophodne pažnje i poklanja se unucima.

Boris Pišot, +381(0)63/264-191

Bushcraft noževi, sekire, oštrači, fire steel i oprema

Blog o novitetima iz ponude - <http://vrhunskinozevi.blogspot.com/>
Forum o veštinama boravka u prirodi - <http://survival.freeforums.org/>

ROBU ŠALJEMO BRZOM POŠTOM - 011/397-62-52, 063/264-191

Uvoznik i ekskluzivni distributer
IPAS d.o.o. - Beograd
www.ipas.rs

Standardna ponuda:
A1, S1, H1, H13G, WM1, WM13G, F1, F13G, F1mm, PHK, SK1, TK6
Urbani 3G folderi: U2 i U4
Ekskluzivni folderi:
PXL, TK3 i P, ručka od kamilje kosti, dunje, tigrovog drveta
Švedske Weterlings sekire 57-58 HRC
sa elastičnom ručkom od hickori oraha
Dijamantski oštrači DC4 i švedski Fire Steel

Kroz Tibet na dva točka

PHOTO: WWW.HISHI.COM

„*Extreme summit team*” krenuo je na put iz Srbije do Tibeta. Hard facts: 11 članova tima, 1.000 km od Lase do Katmandua, četiri prevoja preko 5.000 mnv...

Da li znate koliko jezera ima Finska? Zvanično, blizu 190 hiljada. Tibet ima više! Da li znate da je Tibet šestina Kine, a Tibet je veličine 12 puta bivša SFRJ. E sad, ona najbitnija informacija - prosečna visina Tibeta je oko 4.000 mnv. Rekao bih, teško da će ih armagedonska 2012. dotaknuti.

To su samo neke osnovne informacije, a slike će dočarati mali deo onoga sto smo videli. Tibet je definitivno regija van svih aršina planete Zemlje. Dalekih petesetih godina prošlog veka Kinezi su proterali Dalaj Lamu i zauzeli ceo Tibet. Tibetanci žive i dan danas u srednjem veku, ali to je tema za druge časopise...

Naš start je glavni grad Tibeta - Lasa, koji se nalazi na 3.600 mnv, okružen brojnim vrhovima preko 5.000 mnv i nestvarnim pejsažima. Već na samom ▶

i surovost Tibetanskih puteva 100%, ali smo i dobili lepu vožnju bez gutanja prašine što sigurno nije bila opcija prethodnim biciklistima (mi smo gutali samo dim iz kamiona Dong Feng marke-eurodizel cancer aditiv).

Elem, taj uspon drugog dana je bio poprilično naporan i trajao je oko pet sati, s tim što je nagrada na vrhu bila neprocenljiva, a kao hladan tuš na spustu je opet stigla kiša. Šta je tu je i tad treba uživati u prirodi, sve ima svoje čari, a kako bi Norvežani rekli: „Ne postoji loše vreme, već samo loša oprema“. Tu devizu uvek primenjujem u sličnim uslovima... Prešli smo oko 70 km taj dan, a Shuki kao najiskusniji član biciklističkog karavana je čak tri puta izlazio na taj prevoj ne bi li se umorio (jedini čovek koji je nastupao na tri Olimpijade u tri različita sporta, a pritom je iz Srbije). Naravno vođa ekspedicije, naš proslavljeni alpinista Dragan Jaćimović je odmah bacio opkladu da će Shuki „popiti“ visinsku bolest. To se i desilo, popio je Shuki to veče par grama aspirina, par brufena ne bi li došao sebi onako naduven i dehidriran, ali je sutra opet bio onaj stari. Nikad se ne možeš takmičiti sa planinom pogotovo ne na toj visini, koliko god da si jak (yak).

Kamp nam je tog dana bio na samoj obali jezera, prelepo, ali i hladno. Zanimljivo je da to veče tresao zemljotres po Tibetu i Nepal, čudno naši šatori su izdržali. Već sutra-

dan naša logistika prima u autobus jedan deo ekipe, koji je bio „pocepan“ od prethodnog dana i prvog jakog uspona. Verujem i da je njima bio užitek s obzirom da tog trećeg dana nailazimo na prve vrhove preko 7.000 mnm koji su skroz pod snegom. Uz samu granicu sa Butanom nas vodi

put dolinom gde ostavljamo jezero iza leđa i grabimo ka novom prevoju koji je sad preko 5.000 mnm. Na toj visini je najbitniji unos vode i nikako ne smeš da dehidriraš. A ja sam to veče baš lepo spavao što znači da sam piškio žutu boju - što ne valja! (nisam pio voduuuuu, sam sebi kopam raku..)

Boga mi, kazna stiže ubrzo, pred sam uspon zaostajem za grupom, jer osećam malaksalost. Počinjem da pijem vodu na silu i ubrzo ih sustižem, snaga se vraća - piškim bezbojno i uživam u sjajnom spustu kroz gomilu serpentina (moram da napomenem sledeće: ne bih voleo da idem suprotnom stranom uzbrdo). Kamp nam je te večeri bio opet uz vodu, ali nije bilo hladno zbog rečice, već zbog visine. To će nam biti noć na najvišoj koti, ko ima dobru vreću baš ga briga. Koliko se sećam bilo je blizu 4.300 mnm, a pogled je pucao ka poljima campe (autohtona žitarica). E sledeće jutro je bilo surovo, ne mnogo teška tura, dosta smo išli i nizbrdo do prvog prevoja, ali je bilo hladno... katastrofa. Lep dan, vedro - klasika, ali svi smo zaradili facialis! Posle smo nekako i taj facialis raskravili osmesima, jer su predeli bili kao da si u nekoj bajci, žuta polja, braon vrhovi sa belim kupolama, par jezera... ne može se opisati. Dva - tri prevoja, GoPro „friendly“ nizbrdice. Forografi, snimatelji i Shuki aka „japanski turista“ zaostaju, jer ne znaju šta bi pre snimili. Pravo punjenje baterija!

Toga dana smo stigli u gradić, smešten u srcu Tibeta. Kamp je naravno bio izvan urbanog dela kao i skoro na svakoj lokaciji, ništa lepše od šatora i kad ti utrne ruka u vreći kao Urošu. Zamislite da vam toliko utrne ruka na kojoj spavate, da kad noću prolijete vodu oko sebe u šatoru, pipnete tom rukom vlagu i ▶

PHOTO: WWW.HISHI.COM
startu dosta problema, neki bicikli su bili poprilično havarisani tokom transporta, iskrivljene viljuške, točkovi, popucale žice... Neki su i dobro prošli, ali smo mi u svakom slučaju krenuli malo kasnije nego što je bio plan.

Nije bilo nimalo lako pronaći izlaz iz Lase, jet kartu koju smo imali kao da je dete pravilo. Znali smo da prvi dan neće biti toliko naporan: oko 80 km manje-više po ravnom. Predeli su bili neverovatni a dobar deo puta smo išli uz poznatu reku - Bramaputru. Eh, sve bi bilo lepo da nas pred sam kraj prve etape nije kiša upropastila. Nije baš prijatno biti mokar kao miš na 3.600 mnm i to par sati dok se nismo „dokotrljali“ do kampa. Nisam znao da će taj dan biti pravi sportski hedonizam i opuštenija naspram sutrašnjeg, većina drugara ga je nazvala „Đavolji uspon“. Sada kad razmislim i ima smisla, tek nam

je drugi dan na visini, treba da se aklimatizujemo, većina njih po prvi put kampuje i spava na toj visini, a put ide uzbrdo i samo uzbrdo. Taman kad mislite da je kraj iza te krivine, eto novih deset serpentina i nikad kraja. Taj famozni drugi dan smo morali da izađemo na prevoj od 4.700 mnm, a spavali smo na 3.500 mnm. Ujutru, kako si zavrteo pedal tako je krenula uzbrdica, onako nezagrejan, ali uživaš u vanserijskim pogledima i vidikovcima. Neverovatan je doživljaj da se sami, snagom svojih mišića penjete na tibetanski plato, a znate da vas sa druge strane brda čeka jezero veličine... pa, na primer, Knjaževca i to svetlo plave boje!

Sjajan asfalt! To je jako zanimljiva informacija i detalj na ovom putu. Kinezi su za dve godine asfaltirali ceo Tibet. Rekao bih da je to bila jedina „mana“ našeg puta, nismo mogli da doživimo taj makadam

KO JE SVE BIO SA NAMA?

Više o svemu možete videti na našem sajtu www.extremesummitteam.com a do tada - keep cycling! Hvala puno svima koji su pomogli ovu mini-ekspediciju, a pogotovo drugarima saputnicima:

- Dragan Jaćimović - Deda
- Beli Dragašević
- Uroš Batuta
- Mili Kravitz
- Branko Zeković aka Šeširdžija
- Kaća Višekruna
- Shuki - Shule „Aleksandar Milenković“
- Lozana zvani „ne silazim sa bajsas“
- Tijana „Loonley planet chic“
- Đorđe Džo Kralj - „Zanovetalo“

PHOTO: WWW.HIISHII.COM

mislite da je sve suvo hahahahah (mala anegdota i zanimljivost iz šatora br. 3 – hiishii).

Po prvi put imamo i internet u tom gradiću do kojeg stižemo naravno na biciklima (već sam tad počeo da osećam da mi je sedište sastavni deo zadnjice). Na svu sreću većina nije mogla da se pohvali, jer je Facebook blokiran na Tibetu, kao i Gmail... Treba li da napomenem da smo svaku noć spavali kao bebice? Sem dela ekipe, koji se kartao (Uno).

Sutradan vreme ne obećava, ali ipak nemamo padavine, kažu lokalci da kad je crveno nebo u suton – biće dobro, vedro vreme. Ma greše kao i naša vremenska prognoza - nema razlike. Tog dana prelazimo okruglo 100 km na visini od oko 4.000 mnv do već sada ozbiljnijeg grada – Shigatze. Lepa lokacija kampa, u krugu velikog zelenog izletišta nadomak centra grada, imamo čak i česmu za vodu u sklopu parka. Jedan deo ekipe odlazi u hotel da sebi da malo oduška a mi nomadi ostajemo u šatorima. Ispostavilo se posle da smo i mi dobili dobar tuš ali gratis. Većina šatora je bila u rupama, a s obzirom da je pljusak bio amazonski to veće. Stvari nam se smočile jer smo spavali u bukvalno malom jezeru. Posledica toga je – vožnja 75km bez biciklističkih gaća sa uloškom za dupence. E, to je uspeh, a da ne pričam o utrnuću i patnji. Kad me danas neko pita koliko sam najviše kilometara prešao na biciklu u jednom danu, ja ga pitam: jer misliš sa ili bez uloška? Mislim da mi je ovih 75 km bez uloška, kao 200 km sa uloškom!

Tih, narednih par dana nije bilo ništa posebno (kakva laž), standardno odlepljivanje na prirodu, neverovatni pejzaži, trenuci kad se pitaš: „dokle, bre, više da okrećem ove pedale i ima li lepšeg osećaja? Zašto to sebi radiš, možeš i kolima...” Ali na kraju pustiš iPod i sve to lepo zaboraviš (tj. kažeš izdravo), samo čuješ šum pedala i svoje

otkucaje... To je znak da je ovaj put prava stvar.

Zanimljivo je da smo imali i jednu srećnu okolnost. Pred sledeći veliki uspon napada lepo sneg na prevoju i to u toku noći, pa konačno imamo neplanirani dan odmora i vožnje busom. I to ima svoje čari. Taj dan je bio leden, maglovit, velika je šteta bila jer se odatle pruža prvi pogled ka vrhovima preko 8.000 mnv (Everest, Cho oyu, Makalu...). No, bilo je još vremena za popravni, nismo žalili, biće još takvih lokacija. Zamišljao sam samo kako je moćan taj prizor, stojiš i gledaš u najviše vrhove sveta. Neće mi biti prvi put, ali ću se osećati isto kao prvi put. To je valjda neminovno, zov Everesta i prostranstvo Tibeta. Ne možeš skrenuti pogled, kao magnet.

Po podne smo stigli do sledećeg kampa i vreme nam se prolepšalo, pa je onda bilo još lepše kad smo nadomak Tingrija prvi put ugledali Everest i ostale vrhove. Pa je bilo još sjajnije kad smo noćili u lodžu, gde su izvori termalnih voda (na Tibetanskom – tato pani). Kupamo se u vodi od 40 stepeni i gledamo u Everest, a u nas gledaju Tibetanci „kao u bioskop”. Neverovatna scena i doživljaj - „once in a lifetime”.

E da, sve ne bi bilo tako sjajno, novi „Đavolji uspon” stiže jako brzo, već sutradan. Zamislite da pedlate 60 km na visini od oko 4.000 mnv i da tek onda, pred kraj dana, imate još 20 km isključivo uzbrdo sa vetrom u grudi?! Epic fail! Pet kilometara na čas je najveća brzina i to idemo na visinu, odnosno prevoj od 5.100 mnv koji je do pre par dana bio komplet pod snegom. Bilo je tu i guranja/nošenja bajka, psovanja, uživanje u pogledu (pa, ajde možda pomalo, ko je imao snage), nikad kraja, a kamp nam se opet nalazio na velikoj nadmorskoj visini smešten između dva prevoja. Spartanska deonica i loši vremenski uslovi, pa moralo je i to da nam se desi.

Znali smo da nas

čeka prava Himalajska noć i da je sutrašnji izlazak na najviši prevoj Lalung La (5.200 mnv) najbitniji za slikanje, jer pogled puca na sve strane, snežni vrhovi preko 8.000 mnv, dolina ka Nepal i naravno najduži downhill spust na svetu koji je cca 100 km i preko 4.500 m visinske razlike. Jeste bilo minus dva stepena kad smo to jutro sedali na bicikle, ali koga briga kad polako dolazi dugo željeni deo spusta i zelenilo donjeg Tibeta, pa i Nepala.

Spust se ne može opisati rečima a verujem ni slikama, ko bi išta snimao kad ima najveću dozu endorfina u sebi i kad i vrišti glasno sa slušalicama u ustima. Prolazak kroz kanjone, vodopade na putu, litice, previse, odrone, lijane...

skroz do granice sa Nepalom. Posle skoro 900 km verglanja po Tibetu, 12 dana vožnje, gomile poridža (<http://en.wikipedia.org/wiki/Porridge>) i crnih čajeva. Najzanimljiviji deo naše vožnje počinje tad, zašto, pitate se? Pa vozite desetak i kusur dana na visini preko 3.600 m, a onda se spustite na 1.500 mnv. Kao da vam je neko sipao kerozin u bajk i noge, možete da vozite do „besvesti”, a da se ne zadišete. Snage koliko hoćete, nema više surove klime Tibeta, kiseonika u izobilju, ali ne i unutrašnjih guma (pukoše sve). Pravi šlag na torti za kraj stiže pred sam uspon na planinu/planinski turistički kompleks

Dhulikel nadomak Katmandua. Nestvarno lepi vidikovci, zelenilo, čista egzotika. Do duše, neplanirano smo 100 km verglali taj dan, dosta visinske razlike, to jest uspona i vožnja noću, očigledno da smo se opustili previše, pa izgleda nije bilo loše da po srpskoj tradiciji napravimo malo problema sami sebi. Sva „sreća” pa Nepalci voze kao Užicani, jedva smo živi ostali. Toliko sam se koncentrisao na tu vožnju da sam shvatio kako profesionalni šahisti gube po par kilograma za vreme meča - svaka misao i pokret je bitan da preživiš.

Uglavnom, da ne pominjem da nam je tih dana pravi izlazak na Everest predstavljao set od pedesetak stepenica u

Dulikelu - od sobe do restorana. Noge nisu slušale, kao maraton da sam trčao prethodnog dana. Poslednji dan naše vožnje je naravno bio ulazak u Katmandu, kao ulazak u Berlin 1945. godine. Isto! Većina je napravila testament, a par puta smo eskivirali sudare u poslednjem trenutku. Ne postoje semafori, vozi se levom stranom kao u Engleskoj, trube na sve, ne znaju da voze, nema kazni, policije tek ponegde i ne rade svoj posao, sve u svemu, lepa podloga za samoubojstvo, što bi rekla družina Alan Forda. Mi smo nekako preživeli. Neverovatan je osećaj da pređete 1.000 km takvih predela. Zaista jeste! (Verovatno motorom).

Marko Nikolić

Popodnevni bicikl

Jedan lijep jeseni dan, par točkova, nekoliko sela u okolini **Beograda (Srbija)**... Iza „kotrljajućeg čavrljala” ostaju predeli oslikani sutonom i pero odbjeglog fazana...

Zadnje subote mjeseca oktobra, me pokrenu asfaltna struja. Jedan od onih momenata kada vam raketa želje za putovanjem, eksplokira u glavi. Dan prosuo zlato po horizontu. Tek u poslepodnevni sat vadim svog ljubljeno dvotočkaša iz njegove sobice i krećem na put kroz Srem. Sluteći problematičan, noćni povratak, uputih optimističan osmjech suncu, koje je davalo topao okvir desetom mjesecu. Via Surčin-Bečmen-Petrovčić-Ašanja-Obrež-Kupinovo-Progar-Bečmen-Surčin. Sela i krajolici protiču ispod kramponskih guma. Ravna linija ceste upija svu emociju vozača. Poluobrana polja zure u mene, očima od glavica kupusa, uredno posađenih u dugačkim lejama. Na kraju Petrovčića, u sred lelujavih polja, kružni tok me skrenu ka obedskoj bari. Pravac crtan linijarom, vuče ka savskom nasipu. Iznad glave cvrči dalekovod svojim energetskim vibracijama. Hrpe maleckih lubenica, ostavljenih kraj puta, daju sočan izgled sprženim početcima njiva. Noge pokreću pedale istim, monotonim, ritmom.

Znajući da nemam dovoljno dana, zalažem

noć i
skrećem
ka Obrežu.
Uvijek me dočeka
opušteno, razdrmljenih,
trščanih košulja. Vremena imam

za jednu jabuku i pogled preko usukanih čamaca. Šuma na kraju kanala, mrgudno daje znak da treba ići dalje. Nazad u sedlo i pravac ka Kupinovu. Selo optočeno Savom i istorijom. Brzi prolazak kraj najstarije crkve u tom dijelu Srbije. Makadamskom alejom, između ogromnih stabala, stižem do splava „Savski mir”. Samo dotičem dio te, uspavane, atmosfere i nastavljam povratak zarozanom ravnicom ka Progaru. Pitomina pretvara točkove u gnjilež. Da nema divlje deponije razdraganog smeća, ne bih ni primjetio prelaz iz opštine Pećinci u Surčin.

Selo Progar, moja čudesna destinacija. Otkrivši njegovo postojanje, godinama u nazad, prolazim njegovim stazama kao dečarac prvi put zaljubljen. Još neznam šta je, brdsko-planinski komad duše, privuklo i dalo joj pečat, ali svaki prolazak kraj njegovih, Savom zagrljenih, ramena me vuče tom selu. Samo nevidljivi trag guma ostavih kraj ogromnog kaputa od stabala bojčinske šume i nadrealne bine, koja priča priču proteklog ljeta...

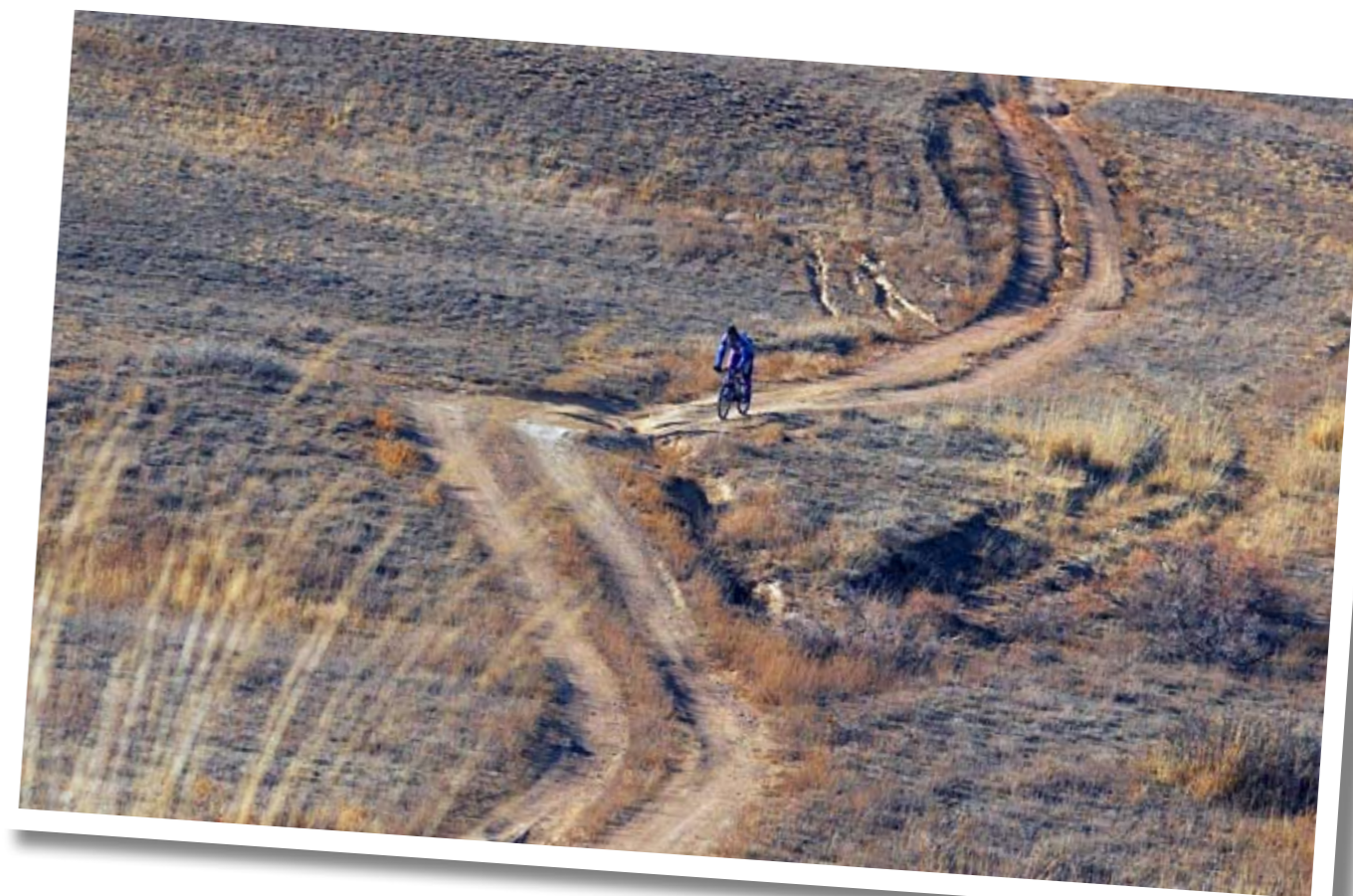
Riskantno skretanje lijevo, u makadamsku

nedodiju, sa naznakama sela Bečmen. Bilo je to kockanje 50-50%. Toliko je i bilo asfalta. Uhvaćen paučinom sumraka, okrećem pedale kao u normi. Nema nigdje ničega!

Samo kratak bljesak mrgudne misli u rasčupanoj glavi. Nekako dobauljam do „puta kojim se rijeđe ide”, puta za Bečmen. Potom se prepustih asfaltnoj stihiji. U dva navrata izbjegoh biti pod točkovima vozila koje pretiče i ne vidi!

Svjetla Surčina me, škiljeći, dočekaše. Mokar i ozaren osmjechom, dovezoh se u dvorište kuće, koje se krstilo usukanim tujama. Stara majka promrlja pod bradu: „Blago budalama” i nastavi gledati omiljenu emisiju na ružičastoj televiziji. Budalasta i ružičasta i jeste bila poslednja subota oktobra. Evo, kotrljam je do ambisa tetke nedelje. Pustiću je da klizne u poslednji dan sedmodnevnog niza. Za sjećanje, stavljam u ranac pero odbjeglog fazana i fotografiju žutog, sunčevog namigivanja.

Kotrljajuće čavrljalo
Branislav Makljenović

Maltatal, penjanje ledenih slapova

Momci iz Udruge „Breganja” (Republika Hrvatska) bili su u Austriji, na ledenim slapovima Maltatala...

Maltatal - malo mjesto u Austriji koje živi za penjanje po zaleđenim slapovima. Penju ih svi! Staro, mlado, žensko, muško, pa čak i policija! Sezona počinje u prvom mjesecu i traje dok ne postane pretoplo. Slapova ima puno i različitih su dužina i težina, pa svatko može naći nešto za sebe.

Mi idemo u kombinaciji: Orsat/Alen i Neven/ja. Orsat je jedini iskusan među nama i ujedno nam odrađuje zimski Alpinistički tečaj.

Prvi dan smo na slapu i totalno smo luuuudi. Ko djeca u Krašu! Penjemo neki lakši slap i hvatamo osnove, cepin-dereze... zabi dobro... (veli Alen: „Naš kaj, to ti je čista šljaka, hebeno štemanje!”), peta nisko i peri! Šraubamo šraube ko šarafe u zid, samo što nemaš tiplu i dođe ti na isto. Sedam-osam sati je prošlo u sekundi, puni doživljaja i vidno „pametniji” dolazimo u apartman. Razvlačimo užad da se posuše, rašpamo cepine i dereze i Alen kuha večeru... za pet.

Ujutro doručak, opet Alen. Spremamo opremu, pa na slapove. Malo trenkamo osiguranje na ledu. Abalakov... Morali smo ga testirati tako da smo se svi bacili na Orsata koji sjedi u pojasu; mislim da mu baš i nije bilo dobro ali šta sad, moramo isprobat da li drži pod opterećenjem. Opet malo šraubamo i penejmo dva kraća slapa. Sutra nas čeka samo jedan, ali dugi, bitno teži slap Aluhol W14 do 5-. Prvi idu Orsat i Alen pa Neven i ja, u izmjeni vodstva. Spajamo se s prvom ekipom na početku 3. cuga i gledamo gdje Orsat odlazi... a on ide u tri p... m...! Taman se izvukao ispod neke ledene zavjesice i sad zaobilazi neku svijeću, i ne fala, frende, mi ti tu ne bumo išli... No čens! Orsat je već na štandu iznad i cima uže ne bili nam dao signal da zihra... I mi njemu isto! ;) Malo on cukne uže, pa mi cuknemo nazad! I tak do dok ne skuži da nekaj ne štima i pozove nas na mob. Gle, mi ti

tu stojimo i nekak si razmišljamo da ti ne bumo to penjali... Ha?! Pa, ovo je lako, tu sam, iskoračite, malo se protegnete, led vam je tu malo tanak, al' možete vi to! Gle, mi smo opet malo razmišljali i ne, ne bumo ti mi to penjali, odi ti nazad... I eto ti njega nazad, sav razočaran. Uglavnom, na tom dijelu slap se dijeli u lijevu, lakšu w4 i lijevu w5- težu varijantu. Naravno da smo mi došli pred težu! Odluka je bila većinska i niš se tu ne mre. Čak i na ledu demokracija rula. Na povratku odlazimo do gole stijene gdje su postavljeni smjerovi za dry tooling. Malo ekipa grebe der-

Sve informacije o Udrugi zaljubljenika u prirodu i ekstremne sportove „Breganja” možete pronaći na adresi www.breganja.com, i dobiti putm e-mail adrese: kontakt@breganja.com

ezama po stijeni, iskre frajaju na sve strane i to bi bilo to za taj dan.

Čevrti dan je dan D. Idemo na slap imenom Superfeucht, 140 m, WI 4 do 5. Parkiramo auto na cestu i pokušavamo se orijentirati po strmoj šumi, gdje bi nam trebao biti prilaz slapu. Doživljavamo lagano nevjericu kad nam prilazi austrijska policija i počne se raspitivati o smjeru koji mislimo penjati. Bili smo zihar da smo napravili neka loše, kad ono, oni penju isto. Pristup je onak, malo brutalan, al' eto nas za nekih četrdesetak minuta na ulazu. Uuu... Opaka slapčina! To je trenutak kad stvarno imaš pravo reći: „J... led ledeni!“ Ista ekipa - Orsat, Alen i Neven i ja. Čekamo da se maknu iz prvog cuga, pa i mi krećemo. Vodim 1. cug i odmah na početku zaglavim na nekih četiri-pet metara od poda. U situaciji sam gdje su šanse da padnem ogromne, jer se nisam baš dobro zabio, a nemam postavljeno niti jedno međuosiguranje, alarmiram Nevena koji mi upućuje pogled: „e-ak-tu-sad-padneš-idemo-u-tri-p.m.-skupa-er stojim-na-opakoj-strmini“. Premještam lagano ruku i mlatim cepinom svom snagom... Uh, dobro je - drži! Brzo šarafam šraubu i sad sam na konju, kak bi rekao jedan Orsatov tečajac. Drugi cug je prečnica preko slapa i onda slijedi najteži dio. WI5- i to Orsat penje kao prvi i postavlja nam uže. Alen ide drugi, pa za njim Neven. Idem zadnji i bez obzira što sam na užetu, umirem od straha. Podlaktice mi se grče od umora i mlatim cepinom ko muholovkom u svim smjerovima. Tu je negdje rođena ideja za novi hit: „jer podlakticaaaaa nije kaaaaamen...“ Tak nekako. Dva spretna absajla i dolje smo.

Uz cestu penjućamo neke kratke slapiće po desetak metara cca WI6, naravno na top-rope. Idući dan smo trebali još nešto penjati, ali ja sam dan ranije razvalio nokat na nozi i nemrem navući

gojzericu, a i vrijeme se lagano kviri, pa gibamo doma.

Od svega što sam u životu probao (OK, barem od sportskih aktivnosti), penjanje ledenih slapova mi je ostavilo najjači utisak. Koncentracija je na 1.000.000 % i jednostavno postaneš jedno s ledom... Totalni zen...

Tekst i foto: Krešimir Koružnjak

UDRUGA ZALJUBLJENIKA U PRIRODU I EKSTREMNE SPORTOVE „BREGANJA“

Osnivačkom skupštinom održanoj 28. listopada 2011. započela je sa radom udruga zaljubljenika u prirodu i ekstremne sportove „Breganja“. Osnivačkoj skupštini prisustvovalo je dvadesetak članova, svi redom iskusni planinari, visokogorci, alpinisti, kajakaši, raftingaši i/ili biciklisti. Doneseno je niz odluka važnih za rad udruge a neke ključne se odnose na službeno glasilo, aktivnosti i tijela udruge. Osnovna misao vodilja rada udruge je promocija prirodnih ljepota i sportova koji su s prirodom povezani. Ponajprije planinarenja, visokogorstva, alpinizma, kajakinga, raftinga, biciklizma te speleologije.

Kroz službeno glasilo udruge, internetsku stranicu www.breganja.com udruga dnevno objavljuje opise izleta svojih članova sa nekih od najljepših destinacija Hrvatske, ali i Europe (među kojima i sa Grossglocknera, Mont Blanca, Julijskih i Kamniških alpa), a sve to popraćeno fotografijama, video materijalima i komentarima izletnika. Kao dodatak stranici djeluje i Facebook stranica udruge na adresi www.facebook.com/breganjaextreme na kojoj se i nekoliko puta dnevno objavljuju zanimljivosti iz svijeta ekstremnih sportova. Uskoro će u sklopu udruge započeti sa radom ljetna i zimska alpinistička škola vođena s jednim od najboljih hrvatskih alpinističkih instruktora. O početku rada škole članove i sve zainteresirane obavijestiti ćemo na našim stranicama. Sve zainteresirane pozivamo da se priključe radu udruge te svojim iskustvom doprinesu promociji ekstremnih sportova i prirodnih ljepota kroz udrugu „Breganja“.

Vežba spasavanja iz speleoloških objekata

Gorska služba spasavanja Srbije (GSS) izvela je pokaznu speleo-spasilačku vežbu u jami Suvi ponor na Miroču 12-13. novembra. Na vežbi je bilo 58 učesnika. Dvadeset osam spasilaca iz GSS, 12 gostiju iz raznih klubova iz zemlje, 3 člana PTJ (Protiv-terorističke jedinice) i SAJ (Specijalne antiterorističke jedinice) i 2 predstavnika sektora za vanredne situacije su prisustvovali vežbi, kao i 13 gostiju iz inostranstva (spasilačke službe Slovenije, Bugarske i BiH).

Simulacija pružanje prve pomoći ugroženom izveo je medicinski tim GSS-a na dnu jame dubine 130 metara, a zatim je devet ekipa transportovalo povredjenog u specijalnim speleosposilačkim nosilima kroz celu jamu do baze postavljene blizu izlaska. Prilaz ugroženom i postavljanje instalacije sa užadima i opremom za vertikalni transport trajalo je sat i po, pri čemu je napravljeno 50 sidrišta. Izvlačenje povredjenog speleo-spasilačkim nosilima sa dubine od 130 metara, posle pružanja prve pomoći je trajalo skoro 4 sata. Za tu svrhu upotrebene su 4 instalacije za evakuaciju pomoću kontratega, 6 sistema za natezanje San Bernard i dve Tirolske traverze. Za instalacije i kretanje spasilaca kroz podzemlje i transport povredjenog upotrebjeno je kilometar i po super-statik užeta i oko pola tone razne druge opreme. Površinski transport dužine dva kilometra (od baze na izlasku iz pećine do mesta prihvata sanitetskim vozilom) izveden je uz upotrebu UTV2000 čamca. Cela vežba je trajala devet sati i 21 minut.

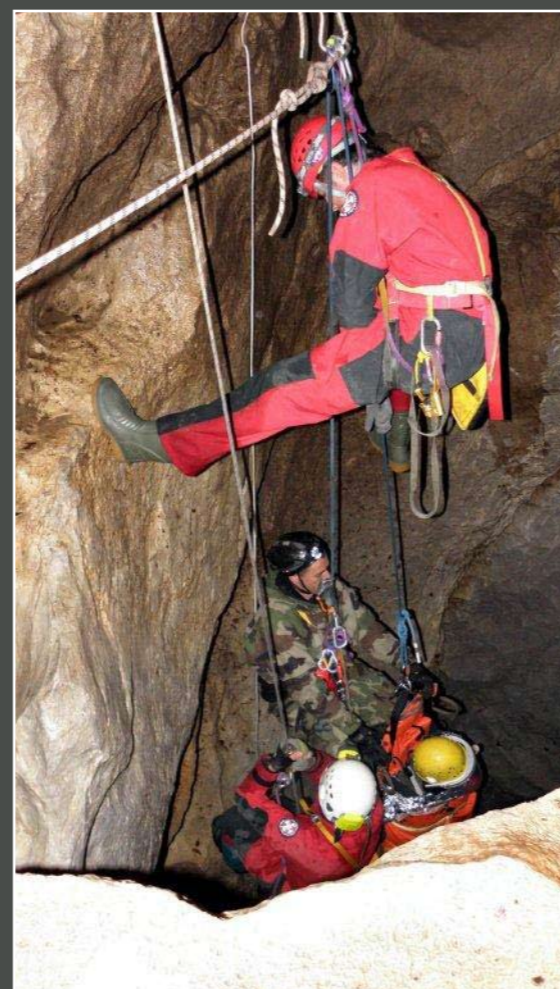
TOK VEŽBE

Učesnici vežbe su se uputiti prema objektu, podelili na ekipe prema ranijem dogovoru i započeli sa radom. Ekipa Štab sastojala se od vođe intervencije i dva zamenika vođe intervencije i njoj su neposredno bile potčinjene sve ostale ekipe. Sve informacije o napredovanju i radu spasilačkih ekipa, o napredovanju nosila i stanju povredjenog slivale su se u Štab, a iz Štaba išla sva naređenja za izvođenje vežbe spasavanja. Ekipa Baza bila je postavljena neposredno na ulazu u objekat. Sastojala se od vođe ekipe i dva člana. Bila je zadužena

Dotatne informacije se mogu pronaći na našoj internet stranici www.gss.rs.

za beleženje vremena ulaska, izlaska spasilaca iz objekata, rada ekipa, napredovanja nosila i za prenošenje informacija iz objekta u štab i obrnuto. Veza između Baze i Štaba održavala se preko ručnih radio stanica, a između Baze i ekipa u objektu pomoću žičnog sistema za komunikaciju u objektu. Logistička ekipa imala je zadatak da oformi mesto za Štab, oformi mesto za Bazu, obezbedi opremu svih učesnika akcije, kao i spasilačku opremu, obez-

bedi prostor za odmaranje i ishranu spasilaca. Vođa Logističke ekipe i njenih četiri člana sve zadatke su izvodili u koordinaciji sa Bazom i Štabom. Ekipa za pristup povređenom sastojala se od doktora i pratioca nosila. Oni su nosili opremu za pružanje hitne prve pomoći i medicinske pomoći, opremu za pravljenje bivaka za povređenog, opremu za utopljanje povređenog i opremu za transport. Njihov je zadatak je bio da nakon što su zbrinuli sve povrede, obezbede da je povređenom toplo i udobno i da konstantno prate njegovo stanje. Ekipa za postavljanje sistema veze u objektu sastojala se od dva člana koji su imali zadatak da kroz objekat postave žicu sistema za komunikaciju u objektu. Ostale ekipe koje su objektu su imale zadatak da na dodeljenim deonicama postave adekvatnu instalaciju za evakuaciju povređenog, da kada nosila stignu do njih preuzmu povređenog i transportuju ih do sledeće ekipe. Ove ekipe morale su da rade brzo, koordinirano između sebe, pridržavajući se svih pravila za bezbedno postavljanje instalacije. Veza između njih održavala se ručnim radio stanicama. Ekipu za površinski transport povređenog sačinjavali su vođa i sedam članova ekipe. Njihov zadatak je bio da po izlasku nosila iz objekta preuzmu povređenog i transportuju povređenog do mesta gde se može predati ekipi hitne pomoći.

Ekipa za snimanje se sastojala od dva člana čiji je zadatak bio da naprave što više snimaka i fotografija, kako bi bilo sakupljeno dovoljno materijala za montiranje kratkog filma sa ove aktivnosti.

OPREMA ZA VEŽBU

Učesnici vežbe koji nisu članovi GSS-a za učešće na vežbi su trebali da obezbede za sebe ličnu opremu (tehnički komplet, šlem, čizme, rukavice, astrofolije, osvetljenje...). Svu ostalu opremu je obezbedio GSS. Cela vežba je izvedena u spartanskim, realnim uslovima, sa bazom i smeštajem u školi u selu Kopana Glavica na Miroču, a bila je upotrebljena specijalizovana oprema za spašavanje, velika količina spelo opreme i kilometri užeta. Tok vežbe je sniman u obrazovne svrhe. ■

Na vežbi su bile sledeće teme:

- podela učesnika vežbe na spasilačke ekipe
- podela zadataka spasilačkim ekipama
- realizacija dobijenih zadataka i postavljanje instalacija u objektu
- evakuacija povređenog iz objekta
- evakuacija povređenog od objekta do mesta odakle se može transportovati vozilom
- analiziranje rada na vežbi spasavanja

PHOTO:GSS

Izdvajamo s foruma

Najavljene i ostale postove i teme možete da pročitate na forumu Internet prezentacije magazina „Moja planeta“ koji se nalazi na adresi:

www.mojaplaneta.net/forum

MARKET:

- ▶ Bermude Vintage Armyshop • postavio: outdoor
- ▶ GPS uređaj Oregon 550T • postavio: sel_emil
- ▶ Sub Industries ski-pantalone • postavio: meda-bear

PRIČAONICA/TRENINZI I ISHRANA:

- ▶ Neophodni suplementi za sportiste • postavio: eXenergiS
- ▶ Rehidracija-napici • postavio: eXenergiS

PRIČAONICA/OUTDOOR:

- ▶ Jesenji bushcraft trening Goč • postavio: survival man

PRIČAONICA/EKOLOGIJA:

- ▶ Dokumentarni filmići • postavila: marapuskas

NAJAVA AKCIJA/PLANINARENJE:

- ▶ Bugarska - Vitoša od 2. do 4. decembra • postavila: Milanka
- ▶ Novogodišnji praznici -Bugarska • postavila: Milanka

NAJAVA AKCIJA/PROMOCIJE:

- ▶ Sajam zimske sportske opreme i rekvizita • postavio: Martin

Jesenji bushcraft trening Goč

Obuka skipera

International Rafting Federation Guide trening Banja Luka-Vrbas 27- 29.11. (BiH)...

Rafting centar Kanjon u Karanovcu (Banjaluka) bio je domaćin internacionalne obuke za vodiče na rijeci Vrbas u periodu od 27. do 29. 11. u organizaciji International Rafting Federation (IRF). Obuka je obuhvatala: napredne tehnike spašavanja, tehnike veslanja, tehnike vođenja rafting čamca, rafting signale, a učesnici su bili izloženi riješavanju raznih kriznih scenarija.

Obuku je pohađalo 13 polaznika iz Srbije, Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Obuku su vodili instruktori IRF-a Davor Kos IRF instructor class 4/5 (RH) i Aleksandar Pastir – IRF instructor class 3 (BiH). Internacionalne licence „Guide class II” dobilo je pet učesnika. Od 13 učesnika obuku su pohađale i dvije djevojke. Ovim je još jednom dokazano da je rijeka Vrbas lider u organizaciji ovih i sličnih obuka, jer kao takva predstavlja vodeću rijeku u regionu i šire u oblasti riječnih vodenih sportova. ■

Web info: www.guidelinebl.com

Savršeni čvorovi

Kada vam život „visi o konopcu” bilo bi dobro da znate da zavežete bar jedan pošten čvor. Penjači su iskusni u tome, ali nije zgoreg da i svi ostali sportisti i rekreativci koji se bave outdoor aktivnostima savladaju „čvorovanje”...

Nema penjača koji ne koristi užu. Premda se većinu vremena ne koristi aktivno, ono je tu da nam zatreba u slučaju pada. Isto tako za samo korištenje užeta neophodni su nam čvorovi. Postoji mnogo vrsta čvorova, načina njihove izrade, kao i primjene, ali svima je zajedničko da bi netko mogao stradati ukoliko se vezivanje obavi na neisparavan način. Za većinu čvorova postoji standardni način izrade kao i njegova primjena, a u praksi je preporučljivo uvijek primjenjivati one koji su sigurni i provjereni.

Vežanje čvorova poželjno je vježbati kad god je to moguće da bi se u svakoj situaciji mogli lako i brzo primjeniti. Poželjno je svladati vještinu izrade čvorova bilo kojom rukom, brzo i sigurno kao i u rukavicama. S obzirom na primjenu razlikuju se čvorovi za navezivanje, za povezaivanje dvaju krajeva užeta, a s obzirom na pokretljivost na čvrste i klizne, koji se kod opterećenja zategnu. Dobar i siguran čvor trebao bi:

- biti jednostavan i lako pamtljiv
- da se može brzo vezati
- da je siguran i da podnosi velika opterećenja

Prosječna jačina čvora (nosivost):

- Osmica 80%*
- Bulin 75%*
- Lađarac 65%*
- Kravatni 75%*
- Šestica 65%*
- Dvostruki zatezni 70%*

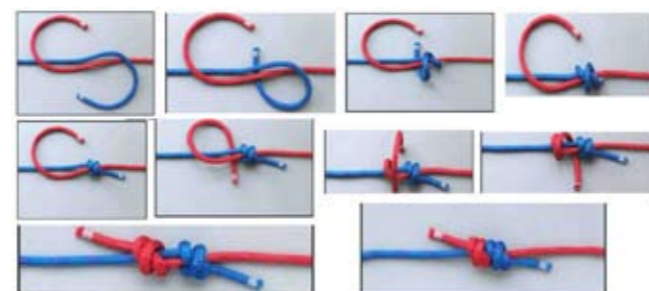
*postotak punog, nevezanog užeta ili remena

pri čemu se ne smije zaglaviti
- da se može lako razvezati, pogotovo ako je užu mikri a uzao jače zategnut

Svaki čvor umanjuje jačinu užeta jer užu uvrće na malom promjeru, ali i zbog unutarnjeg trenja u čvoru ako je opterećen. Neki čvorovi uzrokuju manji gubitak jačine užeta od drugih čvorova i ukoliko dođe do pucanja ispravne užadi ono će se u pravilu dogoditi na mjestu čvora, čemu dodatno pogoduju neestetski izrađeni čvorovi. Bilo koji dolje navedeni čvor može se smatrati sigurnim ukoliko je ispravno i uredno izrađen.

DVOSTRUKI ZATEZNI

Drugi naziv: double fisherman's bend
Služi za povezivanje dva kraja užeta. Dva penjačka užeta povezuju se ovim čvorom kad je potrebno izvesti abseil dulji od pola duljine jednog užeta. Sigurno povezuje užad različitih debljina. Najčešće se ipak primjenjuje za zatvaranje zamke povezivanjem njenih krajeva.

Dvostruki zatezni čvor

Prednosti:

- ne odvezuje se lako
- može se koristiti za spajanje dvaju krajeva užeta kako bi se dobilo dugačko užu za absajl
- lako se vidi kad je krivo zavezan

Nedostaci:

- potrebno je mnogo užeta
- čvor je velik i lako zapinje
- teško ga je odvezati nakon opterećenja

Upozorenje: Ako nije pravilno zavezan, nije siguran i užu gubi jačinu

LAĐARSKI

Drugi nazivi: lađarac, clove hitch

Služi za pričvršćenje užeta na karabiner. Primjenjuje se za samoosiguranje na štandu ili za pričvršćenje užeta uz stijenu (pri izradi rukohvata - „galendera”). Jednostavno se podešava, lako razvezuje, upliće, a može ga se izvesti i jednom rukom.

Prednosti:

- može se brzo i lako zavezati
- može se vezati na bilo kojem kraju užeta
- može se opteretiti s bilo koje strane užeta
- lako je namjestiti napetost i položaj čvora
- lako ga je olabaviti nakon opterećenja

Nedostaci:

- njime se gubi mnogo jačine užeta
- odvezuje se ako nije stegnut

Upozorenje: Prije uporabe ispravno stegnite čvor jer će u suprotnom proklizati

POLULAĐARSKI

Drugi nazivi: polulađarac, half/Munter/Italian hitch
Služi umjesto sprave za osiguravanje. Osim za osiguravanje partnera prikladan je i za abseil, ali pri tome jako uvrće užu i time otežava njegovo izvlačenje iz štanda. Stoga je koristan kad sprave nema, ali trebalo bi ga izbjegavati kad je ona pri ruci te u korist karabinerske kočnice.

Prednosti:

- čvor drži silu do 300kP
- lako se koristi
- može se ustanoviti da li radi prije nego li se optereti

Nedostaci:

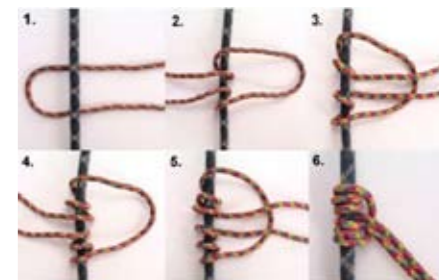
- izvrcu užu
- trenje užeta o užu brzo troši užu

Upozorenje: Može odvrnuti sigurnosnu maticu na karabineru. Karabiner uvijek opteretiti na ispravan način

PRUSIK

Služi umjesto raznih mehaničkih hvataljki za užu. Koristi se za samoosiguranje kod abseila, prusciranje te prebacivanje palog penjača na štand.

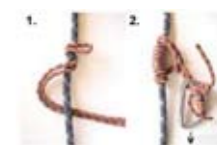
Najbolje drži kad je svezan u zamci barem 4 mm tanjoj od užeta na koje se pričvršćuje. Dobro hvata i već opterećeno užu.

MODIFICIRANI PRUSIK

Drugi naziv: Klemheist knot

Čvor kao i prusik s tim da je prikladan i za blatno užu, a izvediv je i s gurtinom umjesto zamke.

KARABINERSKI PRUSIK

Drugi naziv: Bachmann knot

Čvor kao i prusik s dodatnom pogodnošću u vidu „ručke” kojom ga se lako poteže uzduž glavnog užeta. Također je izvediv i s gurtinom umjesto zamke.

BULIN

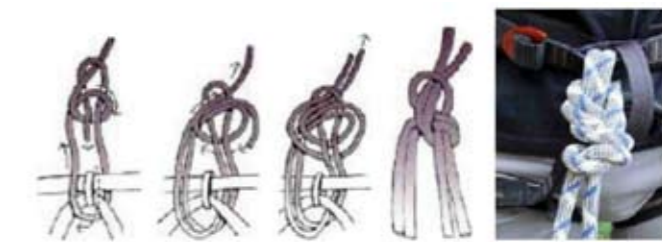
Drugi nazivi: pašnjak, najlonski, mrtvi, bowline

Služi za izradu nepomične omče koja je alpinistu korisna u raznim situacijama. Obično se primjenjuje za prsni navez te navezivanje penjačkim užetom oko struka ili na penjački pojas. Lako se otpušta nakon pada. Nije siguran bez dodatnog sigurnosnog čvora

BULIN SA UPLITANJEM

Jednako često korišten čvor za navezivanje na pojas kao i osmica. Njegova prednost je u tome što se prilikom višestrukog opterećivanja ne zateže

Prednosti:

- manji je od osmice
- lakše se odveže nakon opterećivanja
- lako se namjesti do željene duljine

Nedostaci:

- teško je uočiti ukoliko nije dobro izrađen
- ne podnosi dobro opterećenja na tri dijela
- gubi više jačine od osmice
- zna se olabaviti

Upozorenje: Bulini se mogu odvezati ili neispravno vezati zato je uvijek potrebno pomna provjera i korištenje sigurnosnog čvora.

OSMICA

Drugi nazivi:

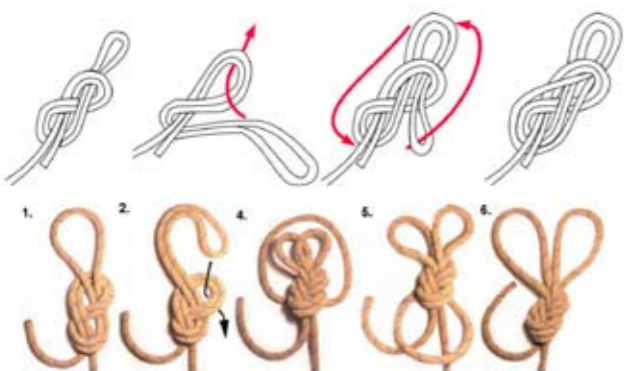
vodički, figure of eight on a bight, Flemish loop

Služi za izradu nepomične omče. U omču se navezuje preko matičara, pa je moguće navezati se i na sredinu užeta.

DVOSTRUKA OSMICA

Drugi nazivi: dvostruki vodički, double figure of eight on a bight

Služi za izradu dvostruke omče. Njime se isti dio užeta može pričvrstiti na dva karabinera ili u slučaju nepredviđene potrebe improvizirati pojas. Omče nisu sasvim nepomične tj. moguće ih je naizmjenice skraćivati i produljivati.

OSMICA S UPLITANJEM

Drugi nazivi: vodički/osmica s uplitanjem/ navođenjem, figure of eight follow-through, threadfigure of eight

Služi za izradu nepomične omče kroz zatvorenu strukturu (metalni prsten, pojas). Osmica s uplitanjem najčešće se koristi za navezivanje penjačkim užetom na penjački pojas. Ne zahtijeva sigurnosni čvor na slobodnom kraju užeta. Apsorbira dio energije pada pri čemu se dosta zategne.

Prednosti:

- brzo se veže, lako se uočva ukoliko je neispravno izrađen
- prevelik ili pretijesan, čvor je siguran
- može se opteretiti na bilo kojem dijelu
- vrlo je čvrst čvor, a uža gubi malo jačine
- može se vezati kroz omču pojasa ili, na primer, oko stabla

Nedostaci:

- teško ga je odvezati nakon što je bio opterećen težinom tijela ili nakon pada
- teško mu je podesiti duljinu
- prilično je velik čvor

Upozorenje: Može se razvezati ukoliko je vezan na kraj krutog užeta velikog promjera

KRAVATNI

Drugi nazivi: tape/water knot, ring bend
Služi za povezivanje krajeva gurtne. Svoju primjenu nalazi u izradi stremena iz gurtne ili za zatvaranje gurtne pri izradi alpinističkih kompleta. Zahtijeva redovite preglede jer klizi prilikom upotrebe. Iznimno može poslužiti za zatvaranje ili povezivanje zamki kad je važno potrošiti što manje užeta na čvor, a nije bitno hoće li se zamke nakon opterećenja moći odvezati.

Prednosti:

- lako se uočva ukoliko je neispravno izrađen
- lako ga je vezati

Nedostaci:

- može se odvezati
- koristi velik dio užeta

Upozorenje: Krajevi užeta mogu se odvezati. Ostavite dugi kraj pa ga opteretite težinom tijela i provjerite neće li se odvezati prije uporabe.

AMBULANTNI

Drugi nazivi: reef/square knot
Služi za spajanje dva kraja užeta pri izradi prsnog naveza te nošenja alpinistički smotanog penjačkog užeta na leđima. Nije siguran bez dodatnih sigurnosnih čvorova s obje strane.

PROVIZORNI

Drugi naziv: mule knot
Služi za pričvršćenje slobodnog kraja užeta kod osiguravanja partnera. Njime se blokira sprava za osiguravanje ili polulađarac te se pažnja može posvetiti primjerice prebacivanju palog penjača na štand. Nije siguran bez dodatnog sigurnosnog čvora.

KARABINERSKA KOČNICA

Služi umjesto sprave za osiguravanje kod abseila

ili za spuštanje palog penjača sa sidrišta. Ne uvija uža za razliku od polulađarca.

GARDA

Drugi naziv:

alpine clutch

Služi umjesto samoblokirajuće sprave, dakle propušta uža samo u jednom smjeru. Koristi se u raznim sustavima kolotura (primjerice sv. Bernard).

Nemoguće ga je otpustiti pod opterećenjem, već ga je najprije potrebno rasteretiti.

PLETENICA

Služi za pričvršćenje napete zamke na karabiner, primjerice u kombinaciji s prusikom u sustavu sv. Bernard. Jednostavno i lako se otpušta pod opterećenjem. Ne treba zamijeniti ovaj čvor s „pletenicom“ za spremanje zamke!

KAUBOJSKI

Drugi naziv: poluprusik, cow hitch, girth hitch, Lark's foot/head

Rezultat napola izvedenog prusika. Služi u raznim situacijama kad zatvorenu zamku ili gurtnu treba svezati oko neke druge zatvorene strukture (primjerice druge zamke, metalnog obruča, stabla, pješčanog sata, penjačkog pojasa).

ŠESTICA

Drugi naziv: perec, overhandknot

Preferirani čvor

za spajanje dva penjačka užeta prilikom abseila te za tu svrhu ima bitnu prednost

pred dvostrukim zateznim čvorom – ne zapinje lako prilikom izvlačenja užeta.

Tekst: Mario Musulin, tajnik SPK „Direkt“ i član GSS „Varaždin“
Preuzeto sa: www.spk-direkt.hr

Info:

Sportsko penjački klub „Direkt“ (SPK „Direkt“),
Lepoglava, Republika Hrvatska
spk-direkt@spk-direkt.hr, www.spk-direkt.hr
Predsjednik udruge: Filip Loparić, +385(0)98 521 037

O užadima

Reč-dve o vrstama užadi i njihovoj nameni u raznim penjačkim i drugim srodnim disciplinama...

Osnovna podjela je na dinamičku i statičku užad. Dinamička užad se najviše koriste za slobodno penjanje i tehničko penjanje (alpinizam). Koriste se još u visokogorstvu tj. za osiguravanje pri savlađivanju glečera i kao osiguranje u akcijama spasavanja. Osnovna uloga dinamičke užadi je da ublaži (apsorbiruje padove). Na osnovu toga postoji više vrsta dinamičke užadi za različite načine korišćenja. Najveće razlike su im u debljini (prečniku) i samom sastavu i načinu pređenja. Debljina dinamičke užadi kreće se od 8 mm pa do 11 mm. Takođe postoji i užad koja je impregnirana na razne načine i ona se koristi najčešće za osiguranja pri penjanju glečera (suva užad).

Statička užad se uglavnom koristi u speleologiji, spasavanju, kanjoningu, radovima na visini. Osnovna karakteristika statičkog užeta je da se nerasteže, tj. veoma malo rasteže (3%). Isto kao i kod dinamičke tako i kod statičke užadi postoje razne debljine, pa je raspon od 8mm, pa do 13 mm. U speleologiji se najčešće koristi debljina užadi od 8 mm pa do 10,5 mm. Za radove na visini najčešće se koriste debljine užadi od 10 mm, pa do 13 mm. Takođe su i neka statička užad napravljena da neupijaju vodu (suvo uža). Najčešće se koristi u kanjoningu i u speleologiji. Postoje i užad koja mogu da izdrže visoke temperature i otporna su na razne hemikalije. Užad ispod 8 mm se zovu pomoćna užad ili prusici.

U zavisnosti od prečnika i vrste užarije, cene se kreću od 1 do 7 evra.

Danijel Brajčić,
prodavnica Gora

www.gora-i.com